

MITEN NUORTEN JA NUORISOTYÖN KÄYTÄNNÖT YHDISTETÄÄN. KEHITTÄMISRAPORTTI HELSINGIN NUORISOTALOISTA 2025

Tomi Kiilakoski & Juha Leskinen

Sisällysluettelo

I Johdanto	3
II Aiempi tutkimus nuorisotaloista	3
III Nuorten käytännöt ja nuorisotyön käytännöt	7
III.1. Käytäntöarkkitehtuurit ja niiden kolme ulottuvuutta	8
III.2. Käytäntömaisema: nuorten kanssa toimittaessa nuoret tuovat mukaan omat käytäntönsä	11
IV Aineistot ja menetelmät	14
IV.1. Aineistot	14
IV.2. Määrälliset menetelmät	15
IV.3. Laadulliset menetelmät	16
V Kyselyanalyysin tulokset	16
V.1. Kävijämäärien ja myönteisen puheen nelikenttä	16
V.2. Myönteinen puhe ja taustamuuttajat	17
V.3. Myönteisen puheen ja kävijämäärien nelikenttä	20
V.4. Syyt nuorisotalolla käymiseen	22
V.5. Miltä nuorisotalo näyttää nuorille? Pääkomponenttianalyysi asiakaskyselyn väittämistä	23
V.5.1. Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin käytännöt	24
V.5.2. Fyysiset puitteet ja toiminnan käytännöt	25
V.5.3. Osallisuutta ja henkilökohtaista kasvua tukevat käytännöt	25
V.6. Pääkomponenttianalyysin komponentit nelikentässä	26
V.7. Miksi nuorisotalolla käydään? Nubu-aineiston analyysi	28
V.8. Henkilökunnan kokemustieto - Miten nuorista puhutaan	31
VI Havaintoja nuorisotaloista	33
VI.1. Käytännöt vuorovaikutuksessa: esimerkkejä siitä, miten nuorisotyön ja nuorten käytännöt kohtaavat	33
VI.2. Toisistaan riippumattomat käytännöt: Esimerkkejä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden rinnakkaisista käytännöistä, jotka kohtaavat vain ohimennen tai kevyesti	36
VI.3. Itsenäiset käytännöt	37
VI.4. Keskinäisriippuvaiset käytännöt	37
VII Nostoja ja kehittämisen kohteita	38
Lähteet	40

I Johdanto

Nuorisotalot ovat monisyisiä paikkoja. Ne ovat nuorten tiloja, kokoontumispaikkoja. Ne ovat nuorisotyön tilallinen kuva, jonka toiminta on viritetty mahdollistamaan kohtaamisia niin nuorten kesken kuin nuorisotyöntekijöiden ja nuorten välillä. Ne ovat nuorisotyöntekijöille myös työpaikkoja. Nuorisotalot ovat pala alueellista palveluverkostoa. Helsingin nuorisotalot ovat osa kaupungin palveluita, ja sellaisenaan niiden täytyy vastata Helsingin kaupungin arvoja. Ne ovat Suomessa myös osa nuorisotyön historiaa. Ensimmäiset nuorisotalot perustettiin 1950-luvulla, ja verkosto laajeni 1970-luvulla. Nuorisotalot ovat kaupungistuvan, teollistuvan ja uutta nuorisokulttuuria luovan Suomen toimintoja. Ne ovat myös tunnistettava osa nuorisotyötä ympäri Eurooppaa. Niihin liitetään nuorten toiminnan tukemisen lisäksi usein myös yhteisöllisiä tavoitteita.

Lyhytkin listaus osoittaa, ettei nuorisotaloja ole helppoa palauttaa vain yhteen näkökulmaan. Tässä raportissa otamme tätä moninaisuutta haltuun puhumalla nuorisotaloilla olevista erilaisista käytännöistä. Ajattelemme, että nuoret tuovat tiloille omat käytäntönsä. Siellä ne kohtaavat nuorisotyön käytännöt. Nuorisotyöllinen ihanne on, että nuorten käytännöt ja nuorisotyön käytännöt liittyvät yhteen ja tukevat toisiaan. Näiden ohella kaupungin nuorisopolitiikan käytännöt ja erilaiset muut linjaukset vaikuttavat nuorisotaloihin. Tässä raportissa meitä kiinnostaa, mitä voidaan sanoa näiden käytäntöjen kohtaamisesta.

Lähestymme kysymystä tutkimalla, miten käytäntöjen taustalla olevat tekijät vaikuttavat toimintaan. Käytäntöarkkitehtuuriteorian välinein kysymme, miten sanomiset, tekemiset ja sosiaaliset suhteet ohjaavat tilojen toimintaa. Erityisesti olemme kiinnostuneita siitä, miten nuorisotaloista myönteisesti puhuminen on yhteydessä nuorten kokemuksiin ja kävijämääriin sekä siitä, millaisia kokonaisuuksia nuoret nuorisotaloilla hahmottavat olevan.

Tämä selvitys on tehty kehittämistyönä. Sen ensisijainen tarkoitus on selvittää, mitä Helsingissä toteutettujen kyselyjen perusteella voidaan sanoa nuorisotalojen toiminnasta. Tilastotietoa on vahvistettu vierailemalla seitsemällä helsinkiläisellä nuorisotalolla. Raportin kehittämisluonnetta on tarpeen korostaa myös sen takia, että aineistojen käyttö tutkimuksessa on rajoitettua, ja kyselyä voidaan käyttää Helsingin kaupungin kehittämiseen, mutta ei valtakunnalliseen, vertaisarvioituun tutkimukseen.

Kiitämme kaikkia niitä Helsingin kaupungin työntekijöitä, jotka mahdollistavat tämän työn tekemisen.

II Aiempi tutkimus nuorisotaloista

Nuorisotalot ovat vakiintuneita kunnallisia palveluita. Ensimmäiset niistä syntyivät maassamme 1950-luvulla, mutta varsinaisesti tilaverkosto alkoi kehittyä 1970-luvulla, jolloin valtiovalta tuki nuorten tilojen rakentamista kattavasti. Nuorisotalojen syntyyn vaikuttivat yhtäaikaaisesti ajoittuneet Suomen kaupungistuminen sekä hyvinvointiyhteiskunnan

rakenteiden syntyminen. Ensimmäinen nuorisotyötä määrittävä laki, *Laki kuntien nuorisolautakunnista ja kuntien nuorisotyöhön annettavasta valtioneuvosta*, annettiin vuonna 1972. Kaupungistuvassa Suomessa alkoi kehittyä uudenlaisia nuorisokulttuureja, joiden tarpeisiin ja toisaalta niihin liittyviin, uhiksi nähtyihin käyttäytymismalleihin ei pystytty vastaamaan silloisella nuorisotyön järjestelmällä. Tuolloin nuorisotyötä tekivät järjestöt ja seurakunnat omien toimintälähtökohtiensa pohjalta. Tällä järjestelmällä ei saatu vastattua niiden nuorten tarpeisiin, jotka eivät harrastaneet tai joita aatteellisesti tai uskonnollisesti sitoutunut järjestötoiminta ei houkutellut. Taustalla oli myös hyvinvointiyhteiskunnan lähtökohta, jossa ajateltiin sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Nuorisotalot olivat maksuton vaihtoehto, johon osallistuminen tapahtui matalalla kynnyksellä. Nuorisotaloja perusteltiin myös nuorten tilankäytön tarpeilla. (ks. Kiilakoski 2011; Forkby & Kiilakoski 2014.) Nämä lähtökohdat – tilan tarjoaminen nuorille, sellaisten nuorten tarpeisiin vastaaminen, jotka eivät löydä sijaansa harrastustarjonnasta, sekä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus – ovat edelleen läsnä nuorisotalojen merkitystä perusteltaessa.

Nuorisotalot tai –tilat eivät kuitenkaan liity pelkästään kansalliseen kehykseen tai pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon. Ylipäänsä nuorisotalot tai niitä vastaavat yhteisötilat ovat osa nuorisotyötä kaikkialla Euroopassa, joissakin maissa jopa nuorisotyön kovinta ydintä. Esimerkkinä tästä on vertaileva tutkimus, jossa tarkasteltiin 29 maata tai itsenäisesti nuorisotyötä toteuttavaa aluetta, kuten Skotlantia tai flaamilaista Belgiaa. Näistä maista 21:ssä oli tilastoituna nuorisotilojen määrä. Noin puolessa eli kymmenessä maassa oli alle 50 nuorisotilaa. Tarkastelluista maista vain kolmessa oli yli 500 nuorisotilaa. Nämä maat olivat Norja, Suomi ja Ruotsi. (Kiilakoski 2024, 19–20.) Tämä kertoo siitä, että nuorisotalot ovat yleisesti käytössä oleva nuorisotyön väline, mutta niitä käytetään erityisen laajamittaisesti osana pohjoismaista hyvinvointivaltiota.

Vaikka nuorisotyön kulttuurit eroavat toisistaan esimerkiksi sen suhteen, hahmotetaanko nuorisotyön olevan lähempänä sosiaalityötä vai kasvatus- ja opetusjärjestelmää (Williamson 2017), nuorisotalojen toiminta-ajatuksessa on yhtäläisyyksiä. Siksi nuorisotalojen tutkimus eri maissa on hyödyllistä myös suomalaisen kontekstin kannalta.

Tanskalainen tutkija Christoffer Schultz on kuvannut nuorisotalojen idean olevan se, että ne ovat vapaaehtoisuuteen ja turvallisuuteen perustuvia tiloja, jotka tarjoavat nuorille väylän olla poissa kaduilta. Hän käyttää nuorisotaloista käsitettä toinen koti. Nuorisotalot erottaa muista tiloista se, että niissä on mahdollisuus saada ohjausta, neuvoja sekä mahdollisuus keskustella omista ajatuksista ja haasteista. Tilojen toiminnalle on olennaista myönteisten suhteiden luominen niin toisten nuorten kuin ohjaajien kanssa. Schultz korostaa myönteisten ja välittävien suhteiden merkitystä nuorisotalolla, mutta toteaa, että niissä myös opitaan asioita ja saadaan vastuuta yhteisen tekemisen kautta. Hänen tulkintansa mukaan tämä mahdollistaa sen, että nuorisotalot pystyvät tukemaan laajamittaisesti nuorten hyvinvointia. (Schultz 2025.)

Nuorisotaloja voidaan hahmottaa edellisestä poiketen kolmantena tilana. Kolmansilla tiloilla viitataan nuorison yhteydessä kodin ja koulun ulkopuolisiin tiloihin. Yleisemmin kolmansilla tiloilla tarkoitetaan sellaisia vapaa-ajan tiloja, joissa törmätään ihmisiin, joiden tausta on erilainen kuin arjessa muutoin tavattaisiin. Tanya de St. Croix ja Louise Doherty (2022) korostavat omassa tutkimuksessaan, että nuorisotalot mahdollistavat sen, että nuoret törmäävät niissä toisiin nuoriin samalla, kun löytävät itselleen samaistuttavan tilan. Tämä tila

mahdollistaa osallistumisen toimintoihin ja tekemiseen, keskustelun, tuen saamisen, oppimisen tai pelkästään ajan käyttämisen yhteistoiminnan kautta.

Nuorten sekä nuorisotyöntekijöiden haastatteluihin perustuvien tulkintojensa mukaan kirjoittajat toteavat, että nuorisotaloja määrittää suhteiden luominen, avoimuus, epämuodollisuus ja kuratointi. He pitävät tärkeänä, että nuorisotaloilla luodaan suhteita toisiin nuoriin sekä ohjaajiin. Avoimuus mahdollistaa, että nuoret voivat tulla nuorisotaloille vapaasti ja joustavasti silloin, kun heillä on aikaa ja halua. Tilojen epämuodollisuus erottaa ne kouluista ja kodeista. Heidän ajatuksensa kuratoinnista tarkoittaa, että tilat muokataan tietoisesti nuorisotyön ja nuorten tarpeita vastaaviksi. Heidän tulkintansa mukaan avoimuus mahdollistaa sen, että tiloista hyötyvät erityisesti jollakin tavalla – esimerkiksi alueellisuuden, toimintakyvyn tai seksuaalisuuden mukaan – syrjäytetyt nuoret. (de St. Croix & Doherty 2022.) Tämä tulkinta on vastakkainen ajatukselle toisesta kodista ja korostaa nimenomaan sitä, että nuorten on voitava irtautua kodin ja kodinomaisten tilojen piiristä ja saatava niistä erillisiä kokemuksia.

Toisen kodin ja kolmannen tilan lisäksi nuorisotaloja on lähestytty erityisesti suomalaisen nuorisotyön tutkimuksessa nuorten tiloina. Tällöin huomiota kiinnitetään edellisiä tulkintoja hienojakoisemmin siihen, että nuorisotaloilla ei ole pelkästään yhtä yhtenäistä toimintakehystä, vaan nuoret tuovat sinne ryhmäsuhteensa, hierarkiensa, kulttuurinsa sekä identiteettinsä. Tämän seurauksena nuorisotaloille saattaa syntyä prosesseja, jotka eivät ole edellä kuvattujen, eittämättä myös idealisoivien nuorisotyökäsitysten mukaisia.

Tomi Kiilakoski ja Antti Kivijärvi ovat kuvanneet, että nuorisotaloja määrittää väljän tilan ideaali. Tällä käsitteellä kuvataan tilaa, jossa mahdollisimman monenlaiset toiminnot ja identiteetit ovat mahdollisia. Käytännössä nuorisotalan ihanteena olevaa väljyyttä rajataan tietoisin toiminnoin, kuten aukioloajoin, mutta myös muut nuoret vaikuttavat siihen, millaisten nuorten on helpompi tulla nuorisotaloille. Tilojen toimintakulttuuri, kielenkäyttö, läpäisemättömyys tai tilojen maine vaikuttavat siihen, keiden on turvallista tai edes mahdollista osallistua tilojen toimintaan. (Kiilakoski & Kivijärvi 2015.)

Väitöskirjassaan Kivijärvi on osoittanut, etteivät nuorisotalot automaattisesti toimi kolmantena tilana, jossa törmätään erilaisuuteen, ellei tähän erityisesti ohjata. Nuorten valmius kohdata toisia nuorten ryhmiä ei synny automaattisesti, ja nuorisotalojen toiminta voi osaltaan myös vahvistaa eri nuorisoryhmien välisiä kuiluja. (Kivijärvi 2015.) Anu Gretschel on kuvannut, että nuorisotaloille tuleminen uutena nuorena ei ole helppoa. Joskus se on mahdotonta, ellei tunne tilalla käyviä nuoria. (Gretschel 2011, 22–23.) Sini Perho on kuvannut nuorisotalon vertaiskulttuureja porukan käsitteellä. Tämä porukka voi omine arvostuksineen ja käsityksineen toimia nuorisotyön arvopohjaa vastaan esimerkiksi rasismin kautta. (Perho 2010, 50.)

Suomalainen nuorisotyön tutkimus korostaa, että vaikka nuorisotaloja voidaan ja ehkä kannattaakin tarkastella toisena kotina tai kolmansina tiloina, nuoret tuovat sinne omat kulttuurinsa ja käytäntönsä. Näin nuorisotalo heijastelee laajemmin alueen tai kaupungin nuorisokulttuurista miljöötä. Yllä kuvattuja tuloksia voi vetää yhteen toteamalla, että jos nuorisotalot muodostavat keskenään viihtyvän ja vahvan tunnesidoksen omaavan sisäryhmän, tämä prosessi vetää samalla rajan taloon kuulumattomiin. Syntyy ulkoryhmiä.

Nuorisotalon matalan kynnyksen saavutettavuuden tukeminen edellyttääkin tietoisia toimenpiteitä, jotta tilasta ei muodostu ulossulkevaa.

Vaikka nuorisotalot ovat omaleimaisia toimintaympäristöjä, ne eivät ole irrallaan muista alueen toimijoista. Viimeistään 2000- ja 2010-luvun taitteesta lähtien nuorisotalojen nuorisotyöllistä ihannetta on leimannut pyrkimys toimia erilaisissa alueellisissa verkostoissa. Koulut ovat monella tapaa keskeisiä yhteistyökumppaneita, mikä on johtanut paitsi kehittyvään koulunuorisotyöhön myös monilla paikkakunnilla muuhun yhteistoimintaan. (Kiilakoski 2011; Kiilakoski ym. 2025.) Nämä tutkimustulokset kiinnittävät huomiota siihen, että nuorisotalot ovat paitsi nuorisotyöntekijöiden itsensä hallitsemia nuorisotyöllisten prosessien (Ord 2016) mahdollistavia tiloja, myös osa aluetta ja sellaisenaan osa nuorten palveluverkostoja.

Nuorisotalojen tutkimus on ollut luonteeltaan ymmärtävää. Sitä on toteutettu usein laadullisin menetelmin. Nuorten mielipiteitä on selvitetty kuntatasolla huomattavasti enemmän kuin valtion tasolla. Kuitenkin esimerkiksi vuoden 2024 Nuorisobarometrissa kysyttiin 15–19-vuotiailta vastaajilta, kuinka tärkeänä he pitävät nuorisotyön palveluja omassa kunnassaan. 84 prosenttia piti nuorisotiloja tai -taloja joko erittäin tai melko tärkeinä. Verrattain samansuuruinen osuus vastaajista oli pitänyt nuorisotaloja tärkeinä myös vuosina 2002 ja 2008, jolloin kysymys oli esitetty aiemmin. 87 prosenttia vastaajista piti tärkeänä, että omassa kunnassa on mahdollisuus kokoontua sisätiloihin vapaamuotoisesti. (Happonen & Kiilakoski 2024, 91.) Nuorten näkemystä kokoontumispaikkojen tärkeydestä voi peilata Kouluterveyskyselyn tuloksiin. Yläkouluikäisistä pojista 37 prosenttia vuoden 2025 kyselyssä oli sitä mieltä, että omalla asuinalueella on tarpeeksi oleskelutiloja nuorille. Tytöillä luku oli matalampi, 27 prosenttia. (Kouluterveyskysely, tulokset.)

Tulokset osoittavat, että nuoret pitävät nuorisotaloja tärkeinä. Huomionarvoista on, että tiloja tärkeinä pitävien osuus on merkittävästi suurempi kuin tiloja käyttävien osuus. Tämä kertoo siitä, että palvelua pidetään tärkeänä, vaikka sitä itse ei tarvitsisikaan. Lisäksi voi todeta, että vaikka Nuorisobarometrissa ja Kouluterveyskyselyssä kysytään eri asioita, kokoontumispaikkoja tärkeinä pitävien osuus on huomattavasti suurempi kuin niiden yläkouluikäisten osuus, jotka kokevat, että heillä on tarjolla oleskelutiloja.

Nuorten näkemyksiä nuorten palveluista tutkittiin korona-aikana. Nuorisotalotoimintaan osallistuneiden nuorten vastaukset osoittivat nuorten olevan erittäin tyytyväisiä henkilökunnan nuoria kunnioittavaan kohteluun. Syrjintä ja ennakkoluulot olivat vähäisiä. Toiminta vastasi tarpeisiin. Näihin verrattuna mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon oli vähäisempää. (Kauppinen, Kiilakoski & Lahtinen 2020.) Nämä kyselyt osoittavat, että huolimatta osallisuuden keskeisestä merkityksestä nuorisotyölle, nuoret arvioivat tämän ulottuvuuden toteutuvan hieman muita näkökulmia heikommin nuorisotaloilla.

Yllä lainatuissa nuorisotalotutkimuksissa korostuvat myönteiset suhteet nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välillä. Suomalaisessa ympäristössä kiinnostavasti niin Englannissa, Tanskassa kuin Suomessa havaittu myönteisten suhteiden keskeisyys liittyy NUPS-prosessien taustalla olevaan suhdeteoriaan, joka korostaa suhteiden tukemisen keskeisyyttä nuorisotyössä (esim. Kiilakoski 2013). Tätä teoriaa käytettiin pohjana, kun

nuorisotalokävijöille toteutettiin valtakunnallinen kysely vuosina 2021, 2022 ja 2023 osana kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskustoimintaa.

Nuorisotaloilla toimittaessa erityisesti suhteen tukeminen toisiin nuoriin korostuu, samoin kuin suhteen tukeminen turvallisiin aikuisiin, joita tiloilla edustavat nuorisotyöntekijät. Vuosina 2021, 2022 ja 2023 toteutetuissa kyselyissä kerättiin yhteensä noin 18 000 vastausta yli 300 nuorisotalolta. Kaksi kolmasosaa nuorista tuli ensimmäistä kertaa nuorisotalolle kaverin houkuttelemana, ja yli 75 prosenttia vastaajista koki kuuluvansa porukkaan ollessaan nuorisotalolla. Vaikka nuorisotalolle tullaan usein viettämään aikaa omien kavereiden kanssa, silti yli 50 prosenttia kyselyyn vastaajista oli löytänyt nuorisotalolta uuden kaverin. Nuorisotyöntekijät onnistuivat siis tehtävässään tukea nuorten suhteita toisiin nuoriin. (Kanuuna 2024.)

Nuoret arvostivat kyselyvastausten mukaan myös nuorisotyöntekijöitä. Yli 80 prosenttia vastaajista luotti saavansa apua nuorisotyöntekijöiltä, jos apua tarvitsi. Nuoret kokivat myös, että nuorisotyöntekijät kohtelivat heitä reilusti ja että nuorisotyöntekijät tykkäävät siitä, että nuoret käyvät nuorisotalolla. Nuorisotyöntekijät kannustivat kyselyn mukaan nuoria osallistumaan nuorisotalon toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, ja 38 prosenttia nuorista oli myös tehnyt näin. Nuorten suhde luotettaviin aikuisiin toteutui siis myös, ja sitä myötä nuorisotyöntekijät onnistuivat nuoria osallistavassa tehtävässään. (Kanuuna 2024.)

Varsinaisia vaikutuksia mittaavia tutkimuksia nuorisotaloista on toteutettu vähän. Poikkeuksen muodostaa Carmen Villan analyysi, joka tutkii aluetasolla nuorisotalojen vaikutuksia. Yhdistyneissä kuningaskunnissa nuorisotyöhön on kohdistettu voimakkaita leikkauksia, ja leikkausten vaikutukset ovat ulottuneet myös nuorisotaloihin. Villa on luonut tutkimukseensa vertailuasetelman tarkastelemalla Lontoon niitä alueita, joilta nuorisotaloja on lakkautettu, ja vertaamalla näiden alueiden kehityskulkuja niihin alueisiin, joilla talot ovat säilyneet. Suomalaisesta näkökulmasta tutkimus on kiinnostava siksi, että toiminta-ajatuksen lisäksi kohderyhmässä on samankaltaisuutta. Villan mukaan talojen pääasiallinen kohderyhmä ovat 10–19-vuotiaat. Joillakin taloilla asiakkaita käy 25 ikävuoteen asti. (Villa 2024, 6.)

Villan tulosten mukaan nuorisotalojen lakkautusten jälkeen osallistuminen koulun jälkeisiin järjestettyihin toimintoihin väheni merkittävästi. Rikosten tekemisen riski kasvoi 14 prosenttia. Tulokset oppimista mittaavissa kansallisissa testeissä putosivat niillä alueilla, joilla tilat oli lakkautettu. Villan tekemien kustannusanalyysien mukaan nuorisotaloista säästetyt resurssit ovat merkittävästi vähäisempiä kuin lakkautusten aiheuttamat kustannukset. (Villa 2024.) Villan tutkimus on ollut mahdollista toteuttaa sen takia, että lakkautusten myötä Lontooseen on rakentunut vertailuasetelma niiden alueiden välillä, jotka ovat säilyttäneet nuorisotalot ja niiden, jotka eivät. Vastaavaa, vaikuttavuusanalyyseissa tyypillisesti vaadittavaa asetelmaa koe- ja vertailuryhmän välillä ei olisi eettistä rakentaa muualle eikä ainakaan Suomeen.

III Nuorten käytännöt ja nuorisotyön käytännöt

Edellisessä luvussa kuvattuja tuloksia ja tulkintoja voi vetää yhteen toteamalla, että nuorisotalojen luonne on luoda tila, jossa nuorisotyöllisesti perusteltu toimintaympäristö kohtaa nuorten tarpeita. Tämä mahdollistaa sen, että tila on yhtä aikaa nuorten ja

nuorisotyöntekijöiden omaisuutta. Tässä luvussa käsittelemme tutkimuksemme keskeisen teoreettisen kehyksen, Stephen Kemmisin kollegoineen kehittämän käytäntöarkkitehtuuriteorian. Tämän teorian avulla kuvaamme tarkemmin, miten nuorisotaloilla yhdistetään *sekä nuorisotyön että nuorten käytäntöjä*. Ihanteellisimmillaan tämä tapahtuu siten, että nuorisotyöntekijät hyödyntävät työssään asioita, joita nuoret tekevät itsenäisesti ja vapaaehtoisesti.

III.1. Käytäntöarkkitehtuurit ja niiden kolme ulottuvuutta

Sanan *käytäntö* kehittäi 1950-luvulla Hannes Teppo, joka kunnostautui muutenkin sanojen nikkaroinnissa. Hänen aivoituksiaan ovat muun muassa sanat *lähiö* ja *kaluste*, jotka nekin tietysti liittyvät helsinkiläisiin nuorisotaloihin. Käytännöillä viitataan menettelytapojen kokonaisuuteen vastakohtana jollekin yksittäiselle asialle, jota voidaan kutsua käytänteeksi (Itkonen 1992). Nämä huomiot johdattavat hyvin siihen, mitä käytännöllä Kemmisin teoriassa tarkoitetaan.

Kemmisille käytäntö on jaettu, yhteinen, yksilöä isompi kokonaisuus. Se jatkuu ajallisesti, sillä on historiansa ja perinteensä. Esimerkiksi nuorisotaloille töihin tuleva sijoittuu kokonaisuuteen, jolla on jo verrattain pitkä kaari osana kunnallisia nuorten palveluja ja toisaalta sen alueen kehitystä, jolla nuorisotalo sijaitsee. Samalla käytännöt ovat sosiaalisesti jaettuja: jokin ryhmä jatkaa, ylläpitää ja muotoilee näitä käytäntöjä yhteisesti. Nuorisotalojen tapauksessa käytäntöä ylläpidetään nuorisotyöntekijöiden tehdessä päivittäistä työtään, siitä puhutaan ja sitä kehitetään. Tietysti myös nuoret vaikuttavat tässä ja nyt siihen, millaista toimintaa taloilla on, mutta olennaista on nähdä, että nuorisotalot ovat pitkän perinteen omaava toimintamuoto, jolla on pysyvyyttä niin ajassa (niissä on samankaltaisia piirteitä nykyään kuin aiemminkin vuosikymmenillä) kuin tilassa (nuorisotilat ovat ympäri Suomen tunnistettavia). Stephen Kemmisin mukaan käytännöt ovatkin ajallisesti ja sosiaalisesti määräytyneitä. Esimerkiksi nuorisotalot heijastavat edelleen sekä niitä ratkaisuja, joita nuorisotyöntekijät ja nuorisotyön hallinto ovat tehneet tiloja luodessaan, että erilaisia nuorisotyön ammattikulttuurin piirteitä.

Tässä lähestymistavassa käytäntö on jotakin, joka tapahtuu konkreettisesti jossakin paikassa. Käytännöillä on myös pysyvyyttä. Niitä ei ole helppo muuttaa, sillä niiden pohjalla on joukko vahvoja rakenteita.

“Käytäntöjä voi luonnehtia ihmisten yhteisen toiminnan, puhetapojen ja sosiaalisten suhteiden järjestäytymismuodoiksi (arrangements), joiden pohjalta käytännöt mahdollistuvat ja rakentuvat. Käytäntöihin totutaan vähitellen elämällä niiden keskellä, ja näin vanhat totunnaistavat saattavat sitkeästi uusintaa itsensä muuttumatta. Joskus käytäntöjä muutetaan toisenlaisiksi vähitellen, toisinaan taas hyvin nopeasti. Käytäntöarkkitehtuurit ennalta hahmottelevat ja muovaavat (prefigure) – toisaalta mahdollistavat (enable) ja toisaalta rajaavat (constrain) – millaiset muutokset ovat mahdollisia. Silloin, kun käytäntöarkkitehtuurit pysyvät samoina eikä ihmisten toiminta niiden puitteissa kohtaa muutospaineita,

käytännöt pysyvät entisellään. Käytäntöarkkitehtuurit kuitenkin myös ohjaavat sitä, millaiseksi toiminta voi muuttua, joskaan ne eivät koskaan määrää ennalta lopullisesti sitä, millaiseksi käytännöt muodostuvat.” (Heikkinen, Kiilakoski & Kauko 2021, 71.)

Yllä kuvatussa sitaatissa tuodaan esiin, että käytännöt pohjautuvat teorian mukaan kolmeen yhteenkietoutuvaan, mutta eri tavoin toimivaan ulottuvuuteen. Alla esittelemme, mitä nämä käytännön eri osa-alueet tarkoittavat. Nojaamme tässä teorian sisäiseen käsitteistöön ja varoitamme lukijaa etukäteen, että luvassa on käsitteellisesti aiempia lukuja raskaampaa sisältöä. Näiden läpikäyminen on kuitenkin välttämätöntä, jotta voimme perustella tutkimustamme ohjaavat hypoteesit.

Kulttuuris-diskursiiviset järjestäytymismuodot, tai *sanomiset*: mahdollistavat käytännöissä käytetyn kielen samoin kuin kielen, jolla näitä käytäntöjä kuvataan ulkopuolisille. Nämä jaetut, usein arkisen itsestäänselvät tavat toimivat käytännössä toimivien ihmisten ymmärryksen pohjana. Niitä voidaan käyttää kuvaamaan, tulkitsemaan ja oikeuttamaan käytäntöä (Kemmis ym. 2014; Kemmis 2009). Tämä ulottuvuus koskee niin ammattikielen, ammatin tunnettuuden ja tunnustetuksi tulemisen kuin käytäntöä koskevan teoretisoinnin tapoja. Kielenkäyttö kantaa mukanaan myös erilaisia kulttuurisia piirteitä. Teorian mukaan käytäntöön vaikuttaa se, miten ammattilaiset omasta työstään puhuvat paitsi keskenään myös muille ammattiryhmille.

Materiaalis-ekonomiset järjestäytymismuodot, tai *tekemiset*: viittaavat niihin fyysisiin ja taloudellisiin realiteetteihin, jotka muovaavat käytäntöjä. Nämä resurssit mahdollistavat sen, että käytännön sisällä voidaan tehdä erilaisia toimintoja. Kyse on juuri tälle käytännölle tyypillisistä ”tekemisen” tavoista. Nuorisotalot esimerkiksi on suunniteltu siten, että niissä voidaan toteuttaa ryhmämuotoisia toimintoja ja että niissä on tekemistä, joka auttaa nuorisotyöntekijöitä toimimaan yhdessä nuorten ryhmien kanssa. Nuorisotyöntekijöiden palkkaus vaikuttaa siihen, kuinka monta työntekijää talolla on, ja tämä taas siihen, millaisia toimintoja on mahdollista tehdä. Laajemmin kaupungin nuorisotyölle osoittama euromäärä muovaa toimintoja.

Sosiaalis-poliittiset järjestäytymismuodot, tai *suhteet*: liittyvät arvostuksiin, valtaan ja tapoihin olla yhteydessä muihin käytäntöihin. Nämä mahdollistavat sen, että voidaan olla yhteydessä ihmisiin, ammatteihin, organisaatioihin tai muihin lajeihin. Nuorisotyön tapauksessa kyse on siitä, millainen arvostus ja maine nuorisotyöllä on alueella ja laajemmin kaupungissa, millaisiin virallisiin yhteistyöryhmiin osallistutaan, millaisia epävirallisia suhteita arjessa on eri tahoihin sekä siitä, miten luodaan suhteita nuoriin, heidän vanhempiinsa tai muihin nuorisotyöntekijöihin.

Teoria hahmottaa käytäntöjä yhdistelmänä puhetta, tekemistä ja suhteita. Näiden takana on kielen, vallan ja solidaarisuuden ulottuvuuksia. Nämä tapahtuvat semanttisessa, fyysisessä ja sosiaalisessa tilassa. Teoria siis selittää sitä, miten ihmiset puhuvat, mitä he tekevät ja miten he suhtautuvat toisiinsa sillä, että näiden taustalla on pysyviä tekijöitä eli käytäntöarkkitehtuurin kolmesta eri ulottuvuudesta koostuva kokonaisuus. Teoria lisäksi olettaa, että esimerkiksi jokaisella nuorisotalolla on hieman erilaisia käytäntöjä riippuen vaikkapa toiminnan historiasta, nuorisotyön arvostuksesta alueella, muista nuorille suunnatuista julkisista ja kaupallisista palveluista, alueen nuorisokulttuureista sekä

nuorisotyöntekijöiden ja nuorten tavoista puhua nuorisotyöstä, nuorisotalon sijainnista, sen aukioloajoista ja talon varustuksesta – ja niin edelleen.

Nuorisopolitiikan professori Howard Williamson totesi keskustelussa toisen tämän raportin kirjoittajan kanssa (ks. Kiilakoski 2024), että nuorisotyön näkökulmasta teorian raskas käsitteistö voi olla turhan ylätasoinen. Olemme alla muotoilleet hieman uusia hänen huomioitaan nimenomaan nuorisotaloympäristöön sopivaksi:

- **Kulttuuris-diskursiiviset järjestäytymismuodot**, tai *sanomiset*: miten nuorisotalotyötä määritellään, miten siitä puhutaan, mistä asioista kiistellään ja miten työn tavoitteita tunnustetaan.
- **Materiaalis-ekonomiset järjestäytymismuodot**, tai *tekemiset*: miten nuorisotalotyötä tuetaan, millaisia välineitä tiloilla on, missä tilat sijaitsevat ja miten nuorisotalotyöhön pyritään rakentamaan jatkumia.
- **Sosiaalis-poliittiset järjestäytymismuodot**, tai *suhteet*: miten nuorisotyö tunnustetaan kaupungin hallinnossa, minkälaiset yhteydet nuorisotaloilla on muihin ammattikuntiin ja alueellisiin toimijoihin, millaisia ajatuksia nuorisotyöhön liitetään ja miten sen organisoinnin tavat auttavat luomaan suhteita nuoriin, nuorten ryhmiin, vanhempiin, yleisemmin kuntalaisiin, järjestöihin ja muihin ammattikuntiin.

Yllä on teorian esittelyille tyypilliseen tapaan kuvattu käytäntöarkkitehtuureja kolmen erillisen ulottuvuuden kautta. Teoriassa kuitenkin ajatellaan, että vaikka nämä ulottuvuudet voidaan erotella toisistaan analyttisesti, käytännössä ne aina toimivat yhdessä. Ne muodostavat kimppuja, eivät erillisiä kokonaisuuksia. Esimerkiksi se, miten nuoret puhuvat nuorisotyöstä, voi olla yhteydessä siihen, millaisia käsityksiä ja arvostuksia heidän vanhemmillaan tai opettajillaan on nuorisotyöstä (Kiilakoski & Kivijärvi 2015). Näin sanomiset ja suhteet kietoutuvat yhteen. Nuorisotaloilla voidaan tehdä esimerkiksi vierailuja koulusta joko tutustumiseen tai ryhmäytymiseen liittyen (ks. Kiilakoski 2014). Nämä edellyttävät yhteistyötä ja arvostusta koulujen kanssa. Näin tekemiset ja suhteet kietoutuvat yhteen. Esimerkkejä voisi jatkaa pitkään. Olennaisempaa kuin yksittäisten esimerkkien luettelu on kuitenkin korostaa sitä, että käytännössä muutos yhdellä ulottuvuudella heijastuu muihin ja nämä ulottuvuudet ovat jatkuvassa, dynaamisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Kimmisin oma kielikuva on, että nämä ovat kuin tanssissa keskenään vaikuttaen toisiinsa.

Teoria siis väittää, että käytäntö on ymmärrettävissä vain kiinnittämällä huomiota kaikkiin näihin ulottuvuuksiin. Tämä antaa meille yhden keskeisen tämän raportin lähtökohdan: on tarkasteltava tilojen fyysisiä puitteita ja niissä tapahtuvia toimintoja, mutta myös tilojen ja niissä toimivien työntekijöiden suhteita muualle sekä sitä, miten nuorisotyöstä puhutaan.

Yllä olemme kuvanneet käytäntöarkkitehtuureja nimenomaan nuorisotyön näkökulmasta. On kuitenkin selvää, että tämä näkökulma on riittämätön. Myös nuorilla on omat käytäntönsä asian suhteen. Myös he puhuvat, tekevät ja luovat suhteita nuorisotaloilla.

Yksi keskeinen lähtökohtamme tässä tutkimuksessa on ollut, että nuorisotalojen tekemisiin ja suhteisiin on kiinnitetty enemmän huomiota kuin puhumiseen. Mikäli teoria on oikeassa, näihin on lisättävä se, miten tilasta puhutaan. Oletimme tämän tuovan uutta tietoa

nuorisotaloista. Siksi ehdotimme, että nuorille suunnattuun asiakaskyselyyn lisätään mukaan kysymys nuorille siitä, miten nuorisotaloista puhutaan. Myöhemmin kuvaamme, miten tämä kysymys ja sen avaama ulottuvuus on yhteydessä nuorisotalotoimintaan.

III.2. Käytäntömaisema: nuorten kanssa toimittaessa nuoret tuovat mukaan omat käytäntönsä

Mikä tahansa ammattikunta rakentaa tiloihinsa omia käytäntöjään. Mutta siellä toimittaessa on aina myös muita käytäntöjä. Tilat vaativat kunnostusta, ja joku tuo tiloihin siivouksen ja remontoinnin käytäntöjä. Jesse Torenboschin (2025) belgialaisia nuorisotaloja koskevan tutkimuksen mukaan maassa nuorisotalojen kunnossapito on elimellinen osa sellaista toimintaa, jossa nuorisotyöntekijät ja nuoret kohtaavat toisensa. He tekevät asioita yhdessä. Tätä Torenbosch pitää yhtenä avainasiana nuorisotalotyössä. Suomessa taas kunnallisten nuorisotalojen siivous ja remontointi on ulkoistettu alan ammattilaisille. Tämä on osoitus siitä, miten eri käytännöt voivat tai voivat olla olematta osa nuorisotyön ammatillista ajattelua ja toimintaa. Ne myös kertovat siitä, että yhteisestä toiminta-ajatuksesta huolimatta tilojen toimintatavoissa voi olla isojakin eroja sen suhteen, miten eri käytännöt yhdistyvät.

Olennaista on huomata, että nuorten käytännöt eroavat nuorisotyön käytännöistä. Kemmisin usein käyttämä esimerkki on, että kouluissa on sekä opettamisen että oppimisen käytäntöjä. Nämä eroavat toisistaan (esim. Kemmis & Edwards-Groves 2018). Nuorisotutkijat lisäisivät tähän, että kyse on laajemmin siitä, että kouluissa on olemassa kaksi oppimisen kehää: toinen opetussuunnitelman ja koulutuspolitiikan keinoin kontrolloitu virallinen kehä, toinen taas nuorten vertaiskulttuurien kehä. Kumpikin näistä vaikuttaa koulukokemukseen (Hoikkala & Paju 2013; Kiilakoski & Lanas 2022). Nuorilla on omat käytäntönsä, jotka he tuovat osaksi niitä tiloja, joissa he toimivat.

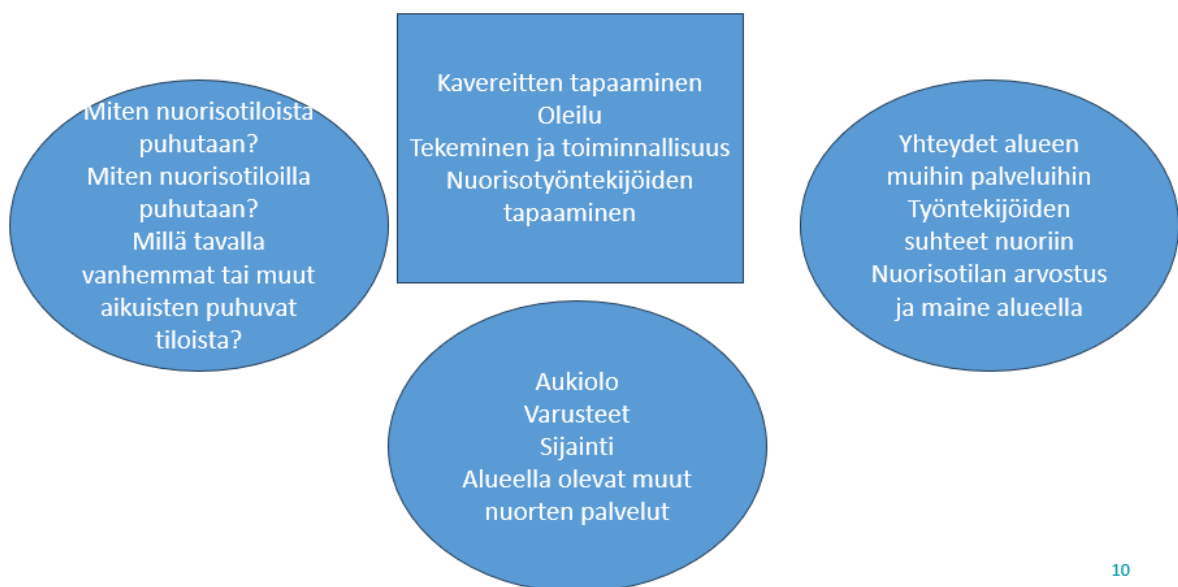
Kuten kouluissa, myös nuorisotaloilla on nuorten omia käytäntöjä.

Käytäntöarkkitehtuuriteorian termi sille, että samassa tilassa toimii rinnakkain useita käytäntöjä, on *käytäntömaisema*. Tällä viitataan siihen, että tilassa on olemassa yhtä aikaa eri käytäntöjä. Oma väittämämme tässä artikkelissa on, että nuoret tuovat mihin tahansa tilaan omat kulttuurinsa. Useimmissa tilanteissa, joissa nuoret toimivat, on aina rinnakkain aikuisten käytännöt ja nuorten omat käytännöt. Kyse on nuorten kanssa toimittaessa aina käytäntömaisemasta. Olennaista on tunnistaa tämä rinnakkaisuus ja miettiä sen seurauksia.

Lähdemme työssämme liikkeelle siitä, että nuorisotaloilla on aina nuorisotyön käytäntöjä ja nuorten käytäntöjä. Koska kyse on kahdesta erillisestä käytännöstä, herää kysymys siitä, miten nämä käytännöt toimivat keskenään. Nuorisotyöllinen ihanne on, että nuorisotyö pohjaa näihin nuorten käytäntöihin (jolloin työssä lähdetään liikkeelle nuorten ajatuksista ja toiveista) ja että nuorisotyö voi myös innostaa nuoria mukaan vaikkapa osallisuustoimintaan, jonka kautta opitaan uusia asioita (esim. Kiilakoski & Kauppinen 2024). Aina tähän ihannetilanteeseen ei päästä. Teoretisoimme alla lyhyesti tätä lähtökohtaa.

Nuoret tulevat nuorisotaloille tapaamaan kavereitaan, oleilemaan tai hengailemaan sekä tekemään jotakin mukavaa. Osa nuorista haluaa tavata nuorisotyöntekijää. Näitä toimintoja näimme myös vieraillessamme nuorisotaloilla. Ajattelemme näiden olevan nuorten erilaisia käytäntöjä. Perustelemme tätä lähtökohtaa käytäntöesimerkin kautta. Käynneillämme osa nuorista tuli nuorisotaloille olemaan kaveriporukoissa ja halusi vetäytyä omaan, rauhalliseen tilaan ottamatta isommin kontaktia muuhun toimintaan. Osa nuorista hakeutui pelaamaan. Osa taas halusi keskustella ohjaajien kanssa ja kertoa päivän tapahtumista. Nämä erilaiset käytännöt asettuivat tilalla rinnakkain. Hyvällä nuorisotalolla onkin mahdollisuus näihin erilaisiin käytäntöihin siten, että sama nuori voi omassa tahdissaan liukua käytännöstä toiseen.

Kuten edellisessä kappaleessa todettiin, käytäntöarkkitehtuuriteorian mukaan eri käytännöt pohjaavat kolmeen lähtökohtaan: sanomisiin, tekemisiin ja suhteisiin. Alla olevassa kuvassa 1 on luonnosteltu sitä, miten eri nuorten käytännöt pohjaavat paitsi siihen, mistä nuorisotyössä puhutaan, myös siihen, millainen fyysinen paikka nuorisotalo on, miten se sijoittuu osaksi alueen nuorten palveluja, miten saavutettavan etäisyyden päässä se on, mutta myös erilaisiin arvostuksiin. Kuviossa on neliönä esitetty nuorten käytännöt ja ympyröinä näitä tukevat käytäntöarkkitehtuurit. Pyydämme lukijaa tässä kohtaa pysähtymään ja miettimään, moniko alla luetelluista kohdista on sellaisia, joihin nuorisotyöntekijät pystyvät vaikuttamaan, ja moniko sellaisia, joihin nuorisotyö ei vaikuta ainakaan kovin paljon.

10

Kuva 1. Nuorten käytäntöjen käytäntöarkkitehtuurit

Lähtökohtamme siis on, että nuorisotalo on käytäntömaisema, joka yhdistää monia eri käytäntöjä. Raporttimme kannalta keskeinen kysymys on, miten nuorisotyön käytännöt ja nuorten käytännöt nivoutuvat toisiinsa. Nuorisotalo on nuorten tila, jossa he voivat tavata toisia nuoria. Toisaalta tätä kohtaamista pyritään ohjaamaan rakentamalla tilaa, joka on turvallinen ja rohkaisee haluttuja kohtaamisia. Lisäksi ohjaajat houkuttelevat ja innostavat tekemään. Nuorisotyön kannalta helpoin tilanne on silloin, kun nuorten käytännöt jo

lähtökohtaisesti tukevat nuorisotyöllisiä käytäntöjä, vaikkapa silloin, kun nuoret haluavat pelata yhdessä, hakeutuvat keskustelemaan tai tekemään. Osa nuorisotyön ammattitaitoa on rakentaa tilanteita niin, että mahdollisuuksia juuri tällaisille kohtaamisille syntyy usein ja itsestään. Toisaalta nuorten käytännöt voivat suuntautua nuorisotyön tavoitteita vastaan, ja niihin joudutaan reagoimaan vaikkapa kurin tai kontrollin keinoin.

Havainnollistamme vielä yllä kuvattuja huomioita muutaman käytännön esimerkin kautta.

Miksi nuorten käytännöt olisivat ristiriidassa nuorisotyön käytäntöjen kanssa?

On tilanteita, joissa nuorisokulttuurit kehittyvät niin nopeasti, etteivät työntekijät ehdi mukaan. Kukaan ei voi tuntea aina ja koko ajan kaikkea. Ilmeisenä esimerkkinä ovat digitaaliset käytännöt, kuten uudet somealustat tai tavat toimia niissä, jotka vaativat nuorisotyöntekijöiltä uuden äärelle astumista ja mahdollisesti myös kouluttautumista. Toisena esimerkkinä ovat sellaiset nuorten käytännöt, jotka asettuvat nuorisotyön arvopohjaa vastaan. Ilmeisimmät esimerkit liittyvät terveisiin elämäntapoihin. Vaikkapa tupakointi tai vapettaminen ovat osa nuorten käytäntöjä, joita taloille ei haluta. Työntekijöiden osaamisen ja arvovalintojen lisäksi käytäntöjen kohtaamattomuus voi liittyä nuorten haluun kätkeä osaa toiminnoistaan.

Nuorisotaloilla ohjaajilla on paljon mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millainen ilmapiiri ja toimintakulttuuri tiloille rakentuu. Heidän osaamisensa vaikuttaa siihen, millaisia toimintoja he nuorisotyössä käyttävät. Tiloilla on erilaisia ohjauksellisia käytäntöjä. Keskustelun on tiedetty pitkään olevan yksi nuorisotyön keskeisistä välineistä. Usein nuorisotyössä käytetty *kohtaamisen* käsite kuvaa nuorisotyön ihannetilaa, jossa nuori voi tulla tilalle omana itsenään, ilman ongelmaleimoja tai aiempaa mainetta (esim. Kiilakoski 2021). Näiden ohella tiloilla on myös rajoittamista, kuria ja kontrollia silloin, kun nuoret eivät käyttäydy tilojen sääntöjen mukaisesti.

Nuorisotaloihin vaikuttavat myös nuorisopolitiikan käytännöt, joiksi hahmotamme paitsi kaupungin arvot ja strategian, myös linjaukset, joita tehdään vaikkapa aukioloaikojen suhteen. Tämän ohella verkostotyö moniammatillisissa ryhmissä heijastuu nuorisotyön käytäntöihin. Esimerkiksi aihetta tutkinut nuorisotutkija Minna Rauas on todennut, että “nuorisotyön asettuessa nuorten ja virallisen palveluverkoston väliin rakentuu ristiriitainen tilanne, jossa toimija voi joutua valitsemaan puolensa”. Koska nuorten käytännöt ja palvelujärjestelmän tavoitteet eroavat, on näiden yhteensovittaminen “haastavaa ja toisinaan se lienee mahdotontakin” (Rauas 2024, 114). Rauaksen tutkimuksen mukaan näiden yhteensovittamisella on myös vaikutuksia työhyvinvointiin. Toteamme hänen tutkimuksensa vahvistavan lähtökohtaamme, että eri käytäntöjen yhteensovittaminen ei tapahdu automaattisesti.

Kuvassa 2 alla on esitetty Venn-diagrammina kolmen yllä kuvatun käytännön yhteenliittymät. Siinä on havainnollistettu sitä, että nuorten, nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käytäntöjen yhteenliittäminen ei tapahdu automaattisesti. Voi olla, että työntekijät kokevat vaikkapa aukioloaikojen haittaavan haluamiaan nuorisotyöllisiä käytäntöjä. Osa nuorten käytännöistä taas ei liity nuorisotyöhön. Parhaassa tapauksessa nämä kolme käytäntöä voidaan yhdistää. Haluamme huomauttaa, että kuvan kolmea käytäntöä leikkaava piste on kuvassa pieni siitä syystä, että kuvaan piti mahduttaa paljon tekstiä. Leikkauspisteen koko ei siis kuvaa sitä, mitä olemme havainneet Helsingissä. Sen sijaan haluamme havainnollistaa sitä, että on olemassa tilanteita, joissa käytännöt eivät kohtaa toisiaan.

Kuva 2. Nuorten, nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käytännöt

IV Aineistot ja menetelmät

IV.1. Aineistot

Selvitykseen saatiin useita eri aineistoja, joita hyödynnettiin eri menetelmiä käyttäen kevään, kesän ja syksyn 2025 aikana. Aineistot olivat luonteeltaan sekä laadullisia että määrällisiä. Ne sisälsivät tietoa nuorisotalojen aukioloajoista, kävijämäärästä, nuorten näkemyksistä heiltä kerätystä kyselyaineistosta sekä nuorisotyöntekijöiden näkemyksistä heiltä kerätystä itsearviointi- ja HeKo-aineistosta.

Osa aineistosta oli kerätty vuosien 2022 ja 2024 välillä. Koska selvityksen tehtävänä oli muodostaa kuvaus nuorisotalojen nykytilanteesta, keskityttiin mahdollisimman tuoreisiin aineistoihin. Analyysissa onkin hyödynnetty kaikkein ajankohtaisimpia aineistoja. Vanhempia aineistoja ja koonteja käytettiin selvityksen alkuvaiheessa tutkimusasetelman muodostamiseksi.

Tässä selvityksessä tarkastellaan lähemmin seuraavia aineistoja, joista neljä ensimmäistä on Helsingin kaupungin tuottamia määrällisiä aineistoja. Viides, nuorisotaloilta kerätty havaintoaineisto, on Nuorisotutkimusseuran tutkijoiden tuottamaa aineistoa:

- Logbookista kerätyt tunnusluvut toimintojen määrästä, toimintatunneista ja kävijämääristä vuodelta 2024
- Nuorisotaloilla keväällä 2025 toteutetun asiakaskyselyn aineisto (N=1134)
- Nubu-aineisto keväältä 2025 (N=9445)
- Henkilöstön kokemustietoaineisto keväältä 2025 (N=78)
- Seitsemän nuorisotalovierailun havainnointiaineisto keväältä ja syksyiltä 2025. Juha Leskinen vieraili kuudella talolla, Tomi Kiilakoski kahdella ja Eila Kauppinen yhdellä talolla. Kuten luvuista voi päätellä, kahdella vierailulla taloilla havainnoi kaksi ihmistä.

Selvitystä helpotti tutkijoille myönnetty pääsy Logbook- ja Webropol-järjestelmiin, joten kävijämäärien ja asiakaskyselyn tulosten käsittelyyn ei tarvittu välikäsiä.

IV.2. Määrälliset menetelmät

Aineistojen analyysissa käytimme sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä. Määrällisessä analyysissä hyödynsimme analyysiin tarkoitettuja SPSS- ja Excel-ohjelmistoja, laadullisessa analyysissa Word- ja Excel-ohjelmistoja.

Kävijämäärien analyysissa pyrimme poistamaan vaihtelun aukioloajoissa ja mahdolliset poikkeukset niihin tarkastelemalla Logbookiin kirjattujen kävijämäärien ja järjestettyjen toimintojen tuntimäärien suhdetta. Näin muodostimme koko toimintavuotta koskeva nuorisotalokohtainen tunnusluvun.

Asiakaskyselyaineiston kohdalla alustavaa analyysia teimme hyödyntämällä Webropolin raportointiominaisuuksia. Siinä vaiheessa, kun selvityksessä päädyimme tarkastelemaan asiakaskyselyyn lisättyjen myönteisen puheen kysymysten ja kävijämäärien yhteyttä toisiinsa, siirsimme analyysin SPSS-ohjelmiston puolelle.

Myönteisen puheen keskiarvojen vertailussa SPSS-ohjelmassa käytimme yksinkertaista *Explore*-toimintoa, joka soveltuu sekä kuvailevan että tilastollisen analyysin työkaluksi. Yksinkertainen analyysi oli riittävä, koska käytimme keskiarvoja luodaksemme kappaleessa V kuvatun nelikenttäasetelman. Keskiarvovertailua hyödynsimme myös nuorisotaloja koskevien väittämien vertailussa nelikenttäryhmien kohdalla.

Nelikentän ryhmät loimme SPSS:n asiakaskyselytiedostoon uudeksi muuttujaksi, jota käytettiin keskiarvovertailussa ja ristiintaulukoinnissa. Ristiintaulukointi on menetelmä, jossa tarkastellaan, miten muuttujat (kyselyn väittämät) jakautuvat toisen muuttujan (nelikentän ryhmät) eri arvoilla.

Väittämistä ajoimme pääkomponenttianalyysin, jota on kutsuttu määrällisten menetelmien laadulliseksi analyysimetodiksi. Jätimme analyysista pois myönteisen puheen kysymykset,

koska pääkomponenttianalyysin tuloksia oli tarkoitus käyttää nelikenttöanalyysissa. Pääkomponenttianalyysi on menetelmä, jolla voidaan tiivistää monimutkainen data yksinkertaisempaan muotoon niin, että olennainen informaatio säilyy. Analyysi löytää ne suunnat, joissa on eniten vaihtelua, ja muodostaa muuttujista komponentteja, joista voidaan luoda uusia summamuuttujia jatkoanalyysin helpottamiseksi. Analyysilla voidaan myös löytää piilossa olevia teemoja, jotka selittävät väittämien välisiä korrelaatioita.

Pääkomponenttianalyysin komponenteista muodostimme summamuuttujia, joita käytettiin nelikenttöanalyysissa. Summamuuttujan voi muodostaa yksittäisistä muuttujista, jos summamuuttujan muuttujat läpäisevät reliabiliteettitestin. Testi kertoo muuttujien johdonmukaisuudesta ja siitä, olisiko summamuuttuja parempi ilman joitakin mukana olevia muuttujia. Tässä tapauksessa summamuuttuja oli johdonmukainen, eli kaikki mukana olevat muuttujat mittasivat samaa taustalla olevaa käsitettä.

IV.3. Laadulliset menetelmät

Nuorisotalovierailuissa hyödynsimme ei-osallistuvaa havainnointia, jossa tutkija kerää tutkittavasta ympäristöstä tietoa suoraan tarkkailemalla ihmisten käyttäytymistä, tapahtumia ja vuorovaikutusta luonnollisessa ympäristössä. Jos tilanne sen salli, keskustelimme nuorisotyöntekijöiden ja nuorten kanssa nuorisotalosta ja siihen liittyvistä käytännöistä, historiasta sekä esimerkiksi tilan ja sen sijainnin vaikutuksesta nuorisotalon toimintaan.

Nuorisotalovierailujen aineisto vaikutti teorian muovautumiseen, ja sen pohjalta teimme alustavan teoreettinen rungon, joka on esitelty luvussa III.2. Tätä tulkintaa käytimme myöhemmin laadullisten aineistojen jäsentämiseen. Näin analyysin alustava vaihe informoi teoreettista tulkintaa siitä, miten aineistoa myöhemmin tulisi tulkita.

Käytäntöarkkitehtuuriteoria on kehitetty nuorisotalojen ulkopuolella, mutta muokkasimme teoriasta mallin, joka pohjaa nuorten ja nuorisotyön käytäntöjen yhtenevyyden analyysiin. Analyysitavassamme on kyse teorialähtöisestä sisällönanalyysista, jota luonnehtii se, että teoriaa muokataan aineiston tuottamisen prosessin kuluessa ja myöhemmin sen tarkentuessa. Tässä analyysissa aineistoa järjestellään teorian ohjaamien käsitteiden avulla (Tuomi & Sarajärvi 2013, 117).

V Kyselyanalyysin tulokset

V.1. Kävijämäärien ja myönteisen puheen nelikenttö

Logbookin kävijätilastoista ja asiakaskyselyn tuloksista muodostettiin neljä eri ryhmää, joihin jokaiseen valittiin kolme ryhmään parhaiten sopivaa nuorisotaloa. Ryhmien valinta perustui luvussa III.2. kuvattuun teoriaan, jonka mukaan yksi käytäntöarkkitehtuurien keskeinen

ulottuvuus on puhe. Hypoteesimme oli, että nuorisotaloista puhuminen on oma, kävijämääristä irrallinen ulottuvuutensa. Toisin sanoen, oletimme että nuorisotaloista voidaan puhua keskiarvoa positiivisemmin sellaisillakin taloilla, joilla on keskimääräistä vähemmän kävijöitä. Vastaavasti oletimme olevan olemassa nuorisotaloja, joiden kävijämäärät ovat keskimääräistä korkeampia, mutta niistä puhutaan keskiarvoa vähemmän myönteisesti. Aineistoa tarkasteltaessa osoittautui, että tämän hypoteesin pohjalta voidaan jakaa nuorisotaloja nelikenttään, jonka yhtenä akselina on, puhutaanko talosta keskimääräistä myönteisemmin tai kielteisemmin, ja toisena akselina on, onko talojen kävijämäärä keskiarvoa isompi tai pienempi.

Muodostimme ulottuvuuksista nelikentän, jonne sijoitimme joukon nuorisotaloja. Ryhmittelyn ulkopuolelle jätimme selkeästi kohderyhmiltään tai toiminnaltaan normaalista nuorisotalosta poikkeavat nuorisotalot, kuten Fallkullan kotieläntilan ja sateenkaarevaan toimintaan keskittyvän IrisHelsinki Vallilan. Kävijätilastojen kohdalla luotiin uusi tunnusluku kävijämääristä ja toimintatunneista, jotta erilaiset aukiolot tai niissä olleet poikkeukset eivät vaikuttaisi analyysiin. Tiedostamme kuitenkin, että nuorisotaloissa on eroavaisuuksia tilojen saavutettavuuden tai sijainnin puolesta, mutta suhteuttamalla kävijämäärät toimintatunteihin saadaan luotua riittävän hyvä tunnusluku analyysia varten. Käytämme käsiteparia suosittu/vähemmän suosittu viittaamaan siihen, miten nuorisotalon kävijämäärä suhtautuu keskiarvoon. Käsitevalinnalla emme halua leimata yhtään taloa, vaan viitata kävijämääriin.

Neljä muodostettua ryhmää olivat seuraavat:

- 1) Suosittu nuorisotalo, josta puhutaan myönteisesti
- 2) Suosittu nuorisotalo, josta puhutaan vähemmän myönteisesti
- 3) Vähemmän suosittu nuorisotalo, josta puhutaan myönteisesti
- 4) Vähemmän suosittu nuorisotalo, josta puhutaan vähemmän myönteisesti

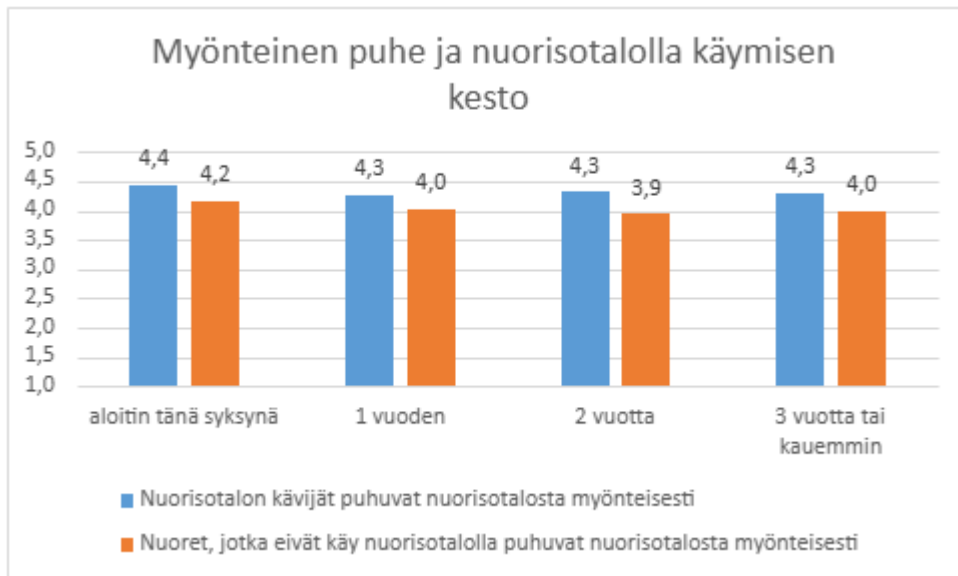
V.2. Myönteinen puhe ja taustamuuttujat

Asiakaskyselyyn lisätyt kysymykset myönteisestä puheesta olivat osa 26 väittämän kokonaisuutta, jossa kartoitettiin nuorisotaloa ja nuoren siellä kokemia asioita. Kun tarkastellaan myönteisen puheen kysymyksiä, havaitaan, että vastausten keskiarvot noudattavat muiden väittämien tavoin hyviä keskiarvoja ja jakaumia. Toisin sanoen havainnoissa ja analyyseissä ei ole kyse suurista vaihteluista, vaan keskimäärin vaihteluista hyvän (4 viisiportaisella Likert-asteikolla) ja erinomaisen (5 viisiportaisella Likert-asteikolla) välillä. Taloilla käyvät nuoret siis arvostavat nuorisotyötä läpi Helsingin.

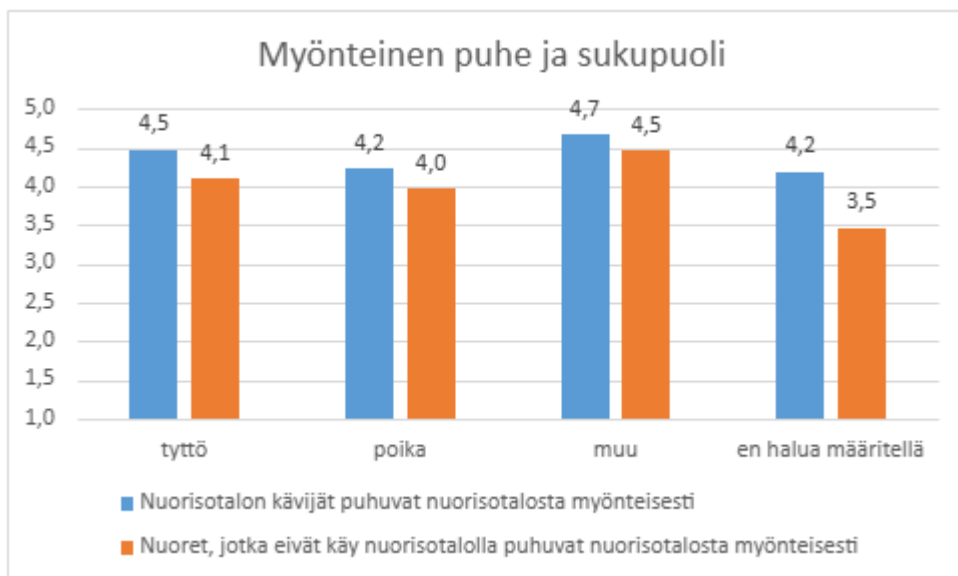
Nuorisotalon kävijät arvioivat kävijöiden puhuvan nuorisotalosta myönteisesti 4,3:n keskiarvolla. Muiden alueen nuorten myönteisen puheen arvio oli 4,0. Lukuja voidaan pitää korkeina, mikä kertoo siitä, että nuorisotalot onnistuvat työskentelyssään niiden nuorten kanssa, joita toiminta tavoittaa. Ero nuorisotalolla käyvien nuorten puheen myönteisyydessä ja arvioissa siitä, miten muut nuoret puhuvat nuorisotaloista, on vähäinen.

Kiinnostavasti nuorisotalolla käymisen kesto ei vaikuta myönteisen puheen arvioon (ks. kuva 3). Tytöt arvioivat kävijöiden puheen myönteisemmäksi kuin pojat (ks. kuva 4). Tämä havainto on yhtenevä sen kanssa, että vuoden 2024 Nuorisobarometrissa tytöt pitivät eri nuorisotyön palveluita hieman tärkeämpinä kuin pojat (Happonen & Kiilakoski 2025, 92).

Muunsukupuoliset (n=28) arvioivat puheen keskiarvoa myönteisemmäksi, kun taas ne, jotka eivät halua määritellä sukupuoltaan (n=25), arvioivat sen keskiarvoa kielteisemmäksi. Näiden ryhmien määrä on kuitenkin niin pieni, ettei niiden pohjalta voida tehdä kovin luotettavia tilastovertailuja. Tytöiksi (n=460) tai pojiksi (n=621) itsensä mieltävien määrä on huomattavasti suurempi.

Kuva 3: Nuorisotalolla käymisen kesto ja positiivisen puheen keskiarvot

Kuva 4: Positiivisen puheen keskiarvot sukupuolittain

Muita ryhmiä tarkasteltaessa havaitaan, että alle 12-vuotiaat arvioivat puheen keskiarvoa myönteisemmäksi, mutta yli 16-vuotiaat arvioivat sen kaikkein myönteisemmäksi. Keskiarvon alapuolelle jäävät yläkouluikäisten arviot (ks. taulukko 1). Kieliryhmittäin eroja nuorisotalon nuorten myönteisen puheen osuuksissa löytyy 100 ja 71 prosentin välillä, mutta osassa kieliryhmiä vastaajien määrä on niin pieni, ettei tilastollisia merkitsevyyksiä osuuksista kannata hakea (ks. taulukko 2).

Ikä	Nuorisotalon kävijät puhuvat nuorisotalosta myönteisesti	Nuoret, jotka eivät käy nuorisotalolla puhuvat nuorisotalosta myönteisesti
-alle 12	4,4	4,3
12	4,2	3,8
13	4,3	4,1
14	4,2	3,9
15	4,3	4,0
16	4,5	4,2
17	4,4	4,0
18	4,6	4,1
19 tai yli	4,6	4,2
Keskiarvo	4,3	4,0

Taulukko 1: Positiivisen puheen muuttujien keskiarvot iän mukaan

Kotonani puhutaan	Myönteisestä puheesta samaa mieltä olevien osuus
albaniaa (n=10)	100 %
espanjaa (n=20)	100 %
serbiaa (n=3)	100 %
vietnamia (n=3)	100 %
ruotsia (n=72)	97 %
englantia (n=93)	97 %

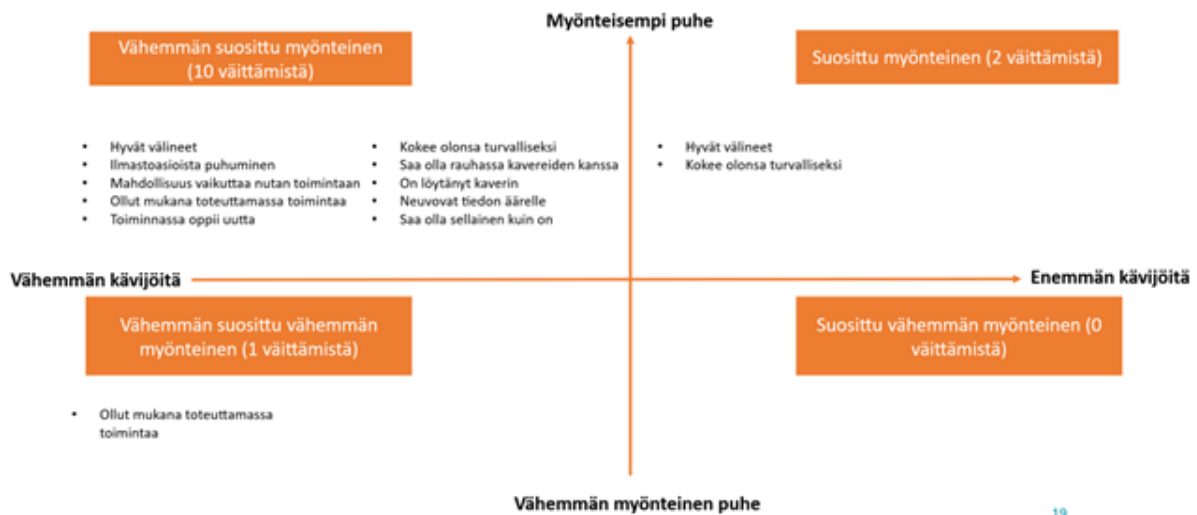
suomea (n=706)	95 %
ranskaa (n=17)	94 %
venäjää (n=45)	93 %
arabiaa (n=43)	93 %
somaliaa (n=66)	92 %
kurdia (n=12)	92 %
saksaa (n=11)	91 %
thai-kieltä (n=10)	90 %
viroa (n=19)	89 %
farsia (n=9)	89 %
kiinaa (n=9)	89 %
turkkia (n=8)	88 %
daria (n=5)	80 %
ukrainaa (n=7)	71 %

Taulukko 2: Nuorisotalolla käyvien näkemys nuorisotalosta positiivisesti puhuvien osuudesta kieliryhmittäin

V.3. Myönteisen puheen ja kävijämäärien nelikenttä

Edellä mainittuja neljää nuorisotalon ryhmää analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Tarkastelimme kyselyn 24 nuorisotaloon liittyvää väittämää nelikentässä, jossa toisella akselilla on kävijämäärät ja toisella akselilla myönteinen puhe. Nelikenttään on merkitty kaikkien vastaajien keskiarvosta poikkeavat väittämät, ensin kuvassa 5 positiivisten poikkeamien ja sen jälkeen kuvassa 6 negatiivisten poikkeamien kautta.

Positiiviset erot kaikkiin vastaajiin verrattuna

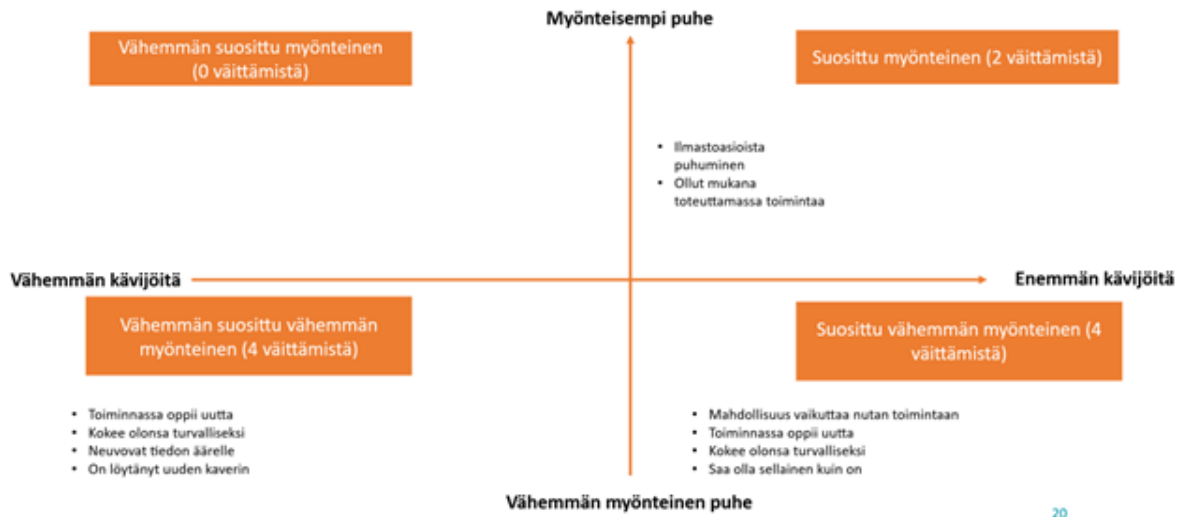
Kuva 5: Positiiviset erot keskiarvosta suosion ja myönteisen puheen nelikentässä

Positiivisten erojen listauksia tarkasteltaessa voidaan havaita, että nuorisotaloilla, joissa käy vähemmän nuoria ja joista puhutaan keskiarvoa myönteisemmin, esiintyy muita ryhmiä enemmän sellaisia väittämiä, joita voidaan pitää nuorisotyön keskeisinä tavoitteina. Kyseisessä ryhmässä nuoret kokevat keskiarvoa suuremmat mahdollisuudet vaikuttaa toimintaan, mutta voivat silti olla rauhassa kavereidensa kanssa. Nuorisotalolta on esimerkiksi myös löytynyt keskiarvoa useammin uusia kavereita. Suositulla ja myönteisesti puhutulla tilalla on hyväksi koettuja välineitä ja turvallista.

Jos taas tarkastellaan negatiivisia eroja keskiarvosta, vähemmän suosittu ja myönteisen puheen ryhmä ei jää keskiarvon alapuolelle minkään väittämisen kohdalla. Sen sijaan suosittu ja myönteisen puheen ryhmän kohdalla voidaan todeta, että siellä nuoret pääsevät puhumaan vähemmän ilmastoasioista ja osallistumaan toiminnan toteuttamiseen. Nämä havainnot ovat loogisia: jos tilalla käy paljon nuoria, työntekijöillä ei välttämättä ole aikaa keskustella nuorten kanssa heille tärkeistä asioista tai osallistaa heitä toiminnan suunnitteluun.

Vähemmän myönteisesti puhutuissa ryhmissä nuoret eivät koe oloaan yhtä turvalliseksi kuin kaikkien vastaajien keskiarvoissa, ja myös uusien asioiden tai uusien kavereiden löytäminen on keskiarvoa vähäisempää. Huomautamme näidenkin tulosten tulkinnassa, että kyse ei ole nuorisotalon huonoudesta, vaan siitä, miten se sijoittuu helsinkiläisen nuorisotyön keskiarvoihin nähden.

Negatiiviset erot kaikkiin vastaajiin verrattuna

Kuva 6: Negatiiviset erot keskiarvosta suosion ja myönteisen puheen nelikentässä

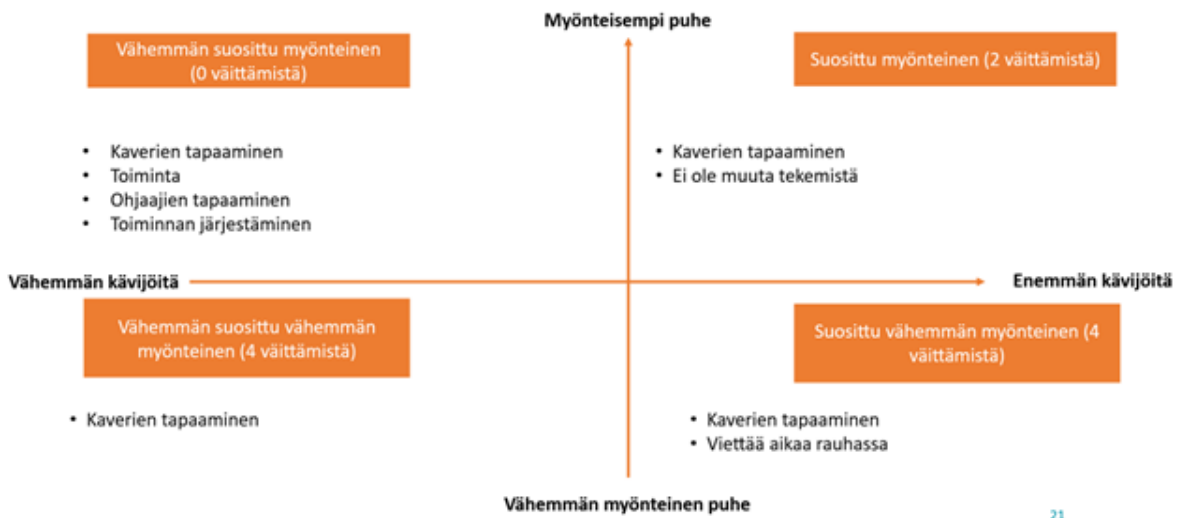
Tilastotutkimuksen taustalla olevien erojen selittäminen vaatii teoreettista tulkintaa, jotta ne voidaan ymmärtää. Kokonaisuutena nelikenttä ja siihen sijoittuneet väittämät kertovat ehkä siitä, että onnistuakseen nuorisotyöllisissä kohtaamisissa ja nuoria osallistavassa toimintakulttuurissa nuorisotyöntekijät tarvitsevat aikaa ja tilaa nuorten kanssa oleiluun. Jos kaikki aika kuluu väkijoukkojen ohjaamiseen ja kontrolliin, nuorisotyöllisten tavoitteiden toteuttajan rooli jää taka-alalle.

On tietysti mahdollista lähestyä asiaa myös toisin päin ja väittää, että onnistunut nuorisotyöllinen ote vähentää tarvetta kontrolliin. Oli tulkinta mikä tahansa, keskeinen tulos on, että myönteinen puhe nuorisotyöstä on yhteydessä moniin nuorisotyön keskeisiin tavoitteisiin. Kävijämäärä kuitenkin näyttää rajaavan sitä, missä määrin näitä tavoitteita voidaan saavuttaa.

V.4. Syyt nuorisotalolla käymiseen

Tarkastelimme nuorisotaloon liittyvien väittämien lisäksi myös kyselyssä kysyttyjä syitä siitä, minkä takia nuori käy nuorisotalolla. Kuvassa 7 on esitetty tulokset nelikenttään jaoteltuna.

Syyt joiden takia nuorisotalolla käydään

21

Kuva 7: Nuorisotalolla käymisen syyt nelikenttään sijoitettuna

Ilahduttavasti kaikissa ryhmissä nuoret kokevat kaverien tapaamisen nuorisotalolla käymisen syyksi, joten tilojen tarjoaminen nuorten ryhmille onnistuu kattavasti helsinkiläisessä nuorisotyössä. Nuorisotyön suhdeteorian (Kiilakoski 2013) mukaan yksi nuorisotyön keskeisistä tavoitteista on tukea nuorten vertaissuhteita.

Jos tarkastellaan muita syitä nuorisotaloilla käymiselle, ne vahvistavat aiempien lukujen analyysia: vähemmän suosituissa nuorisotalojen ryhmässä, joissa puhutaan keskiarvoa myönteisemmin, kaverien tapaamisen lisäksi toiminta, ohjaajien tapaaminen ja toiminnan järjestäminen ovat muita enemmän edustettuina. Nuoret tulevat siis ollakseen kontaktissa ohjaajiin ja muihin nuoriin, ei vain tapaamaan kavereita.

Suosituimmilla tiloilla käydään usein siksi, että ei ole muuta tekemistä, tai koska siellä saa viettää aikaa rauhassa kavereiden kanssa. Pidämme tätä havaintoa kiinnostavana, sillä se vahvistaa näkymää siihen, että myönteinen puhe nuorisotaloista näyttää olevan yhteydessä moniin nuorisotyön kannalta keskeisiin tavoitteisiin.

V.5. Miltä nuorisotalo näyttää nuorille? Pääkomponenttianalyysi asiakaskyselyn väittämistä

Koska nelikenttäanalyysi asiakaskyselyn väittämistä osoittautui toimivaksi tavaksi jäsentää vastauksia, analyysin jatkamiselle oli perusteet. Katsoimme asiakaskyselyn 24 väittämää myös pääkomponenttianalyysiä hyödyntämällä. Jätimme edellisissä luvuissa analysoidut väittämät myönteisestä puheesta analyysin ulkopuolelle, koska tiesimme tarkastelevamme komponentteja myös nelikenttää hyödyntäen. Pääkomponenttianalyysillä saadaan tiivistettyä tietoa pienempiin paketteihin, eli tutkijakielisesti komponentteihin. Ideana on siis kaventaa

aineiston ulottuvuuksia, tässä tapauksessa yksittäisiä väittämiä, ja tutkia, mitkä niistä korreloivat keskenään. Näin syntyy toisistaan eroavia komponentteja.

Analyysimme tuotti tuloksen, jonka mukaan aineisto on jaettavissa kolmeen komponenttiin. Tämä tulos siis kertoo siitä, mitkä kolme isoa kokonaisuutta tiivistävät kyselyn väittämiä isompaan luokkaan. Asiakaskyselyn 24 väittämstä löytyi yksi vahva komponentti ja kaksi heikompa komponenttia, jotka muodostuvat yhteensä 16 väittämstä. Kannattaa siis huomioida, että useampi väittämä kyselystä ei ole mukana näissä pääkomponenteissa.

Ensimmäinen komponentti muodostuu seitsemästä väittämstä, toinen viidestä väittämstä ja kolmas neljästä väittämstä. Kahdeksan väittämää jäi komponenttien ulkopuolelle. Seuraavassa listassa ovat komponentit vahvuusjärjestyksessä sekä ne väittämät, joista komponentti muodostuu. Luokat eli komponentit eivät nouse aineistosta, vaan ne ovat itse nimeämiämme.

V.5.1. Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin käytännöt

Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luokkaan kuuluvat seuraavat seitsemän väittämää:

- Koen oloni turvalliseksi nuorisotalolla
- Nuorisotalolla saa olla rauhassa kavereiden kanssa
- Ohjaajat kohtelevat nuoria oikeudenmukaisesti
- Koen itseni tervetulleeksi nuorisotalolle
- Nuorisotalolla saan olla sellainen kuin olen
- Nuorisotalolla on hyvä ilmapiiri
- Nuorisotalon toiminnassa on huomioitu vähemmistöjen tarpeita

Tulkintamme näistä väittämistä on, että ne kuvaavat turvallista ja viihtyisää nuorisotaloa, jossa jokainen nuori saa olla sellainen kuin itse haluaa olla ja jossa hän voi kokea olonsa tervetulleeksi omana itsenään. Nuorisotalolla on turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin käytäntöjä, jotka välittyvät nuorelle vastaavanlaisena kokemuksena.

Pidämme kiinnostavana havaintona, että turvallisuuden kokemus on yhteydessä esimerkiksi väittämiin oikeudenmukaisesta kohtelusta ja vähemmistöjen tarpeiden huomioimisesta. Tämä osoittaa, että nuorisotalojen turvallisuus on paljon fyysistä turvallisuutta laajempi asia, joka kytkeytyy nuorisotalojen nuorisotyöllisesti perusteltuun ja nuoren ainutkertaisuutta huomioivaan kohtaavaan toimintaan. Aiemmassa tutkimuksessa olemme tarkastelleet, miten fyysinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus liittyvät yhteen lukiolaisten kokemuksessa. Pääkomponenttianalyysi osoittaa, että myös nuorisotalojen turvallisuudesta puhuttaessa käsiteltävien aiheiden kirjon on perustellusti oltava laaja (ks. Syrjäläinen ym. 2015).

Palaamme myöhemmin suosituksissa ehdotukseen, että jatkossa näitä väittämiä tarkastellaan yhdessä, kun arvioidaan tilojen toimintaa. Analyysimme perusteella näyttää siltä, että komponentin avulla voidaan seurata nuorisotaloille luotua kulttuuria, jonka muodostumisessa nuorisotyöntekijöiden käytännöt ovat suuressa roolissa. Lisäksi huomautamme, että tämän komponentin väittämien voi ajatella olevan yksi ydinnäkökulma siihen, miten nuorisotyön ja nuorten käytäntöjä voidaan yhdistää. Rauhassa kavereiden kanssa oleminen yhdistyy tässä komponentissa tervetulleeksi tulemisen kokemukseen ja siihen, että voi olla oma itsensä. Tämä kertoo siitä, miten nuorisotyö mahdollistaa nuorten käytäntöjen toteutumista.

V.5.2. Fyysiset puitteet ja toiminnan käytännöt

Toisessa komponentissa seuraavat viisi väittämää ovat yhteydessä toisiinsa:

- Nuorisotalon tilat ovat mielestäni hyvät
- Nuorisotalolla on viihtyisää
- Nuorisotalolla on hyviä välineitä toimintaan
- Nuorisotalon aukioloajat ovat minulle sopivat
- Nuorisotalon toiminnassa huomioidaan ympäristöasiat

Tässä komponentissa näkyy nuorten vastausten korrelaatio väittämissä, jotka liittyvät nuorisotalojen fyysisiin tiloihin ja mieluisan toiminnan mahdollistaviin välineisiin. Näin se liittyy käytäntöarkkitehtuuriteorian kielellä materiaaliin ja taloudellisiin puitteisiin, jotka mahdollistavat käytänteitä. Väittämä viihtyisyydestä on tietenkin enemmän tulkintaa siitä, miltä nuorisotalolla tuntuu olla kuin kannanotto sen välineisiin. Komponentin avulla voi seurata nuorisotalon puitteita ja toiminnan mahdollisuuksia, eli komponentti liittyy nuorisotalon tiloihin, resursseihin ja varusteluun. Kiinnostavaa on myös, että nämä materiaaliset puitteet liittyvät kestävän nuorisotyön kysymyksiin ympäristöasioiden huomioimisena.

V.5.3. Osallisuutta ja henkilökohtaista kasvua tukevat käytännöt

Kolmas komponentti muodostuu seuraavista neljästä väittämästä:

- Olen ollut mukana toteuttamassa toimintaa nuorisotalolla
- Olen saanut vähintään yhden uuden ystävän nuorisotalolta
- Nuorisotalolla keskustellaan ympäristöasioista
- Olen onnistunut jossain itselleni tärkeässä asiassa nuorisotalolla

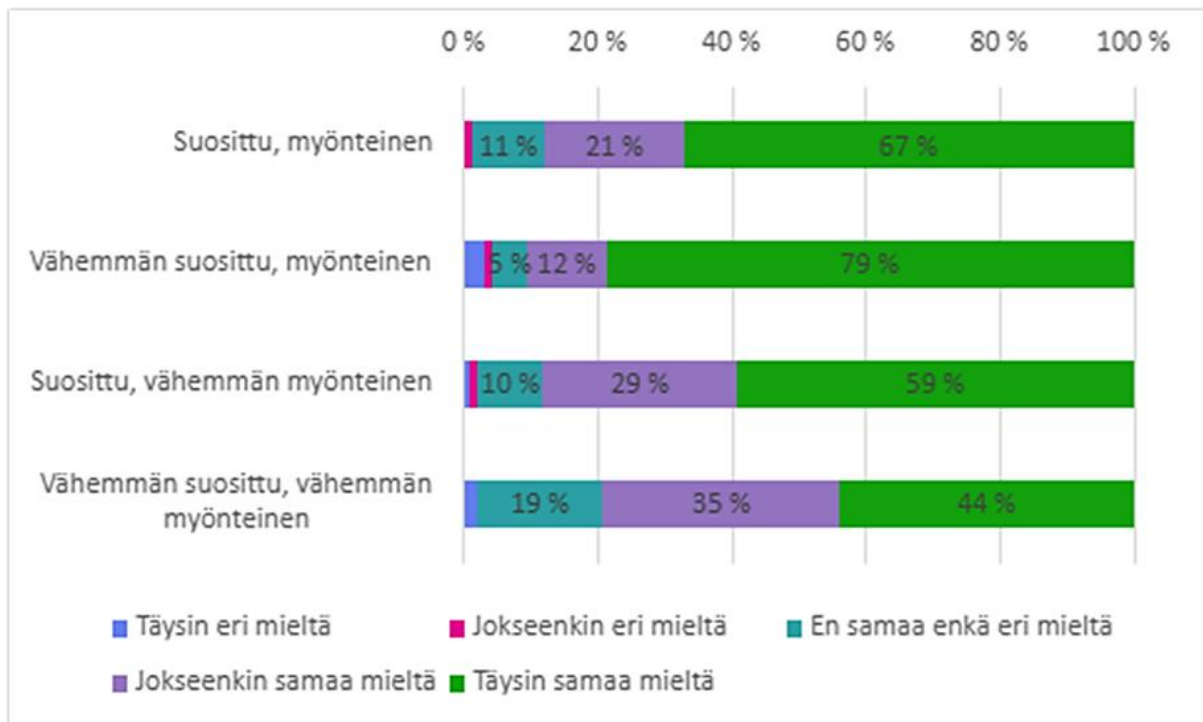
Tässä komponentissa näkyy nuorten vastausten korrelaatio väittämissä, joissa osallistutaan toiminnan järjestämiseen ja nuoren onnistumiseen jossain hänelle tärkeässä asiassa. Tulkintamme mukaan tätä komponenttia voidaan lähestyä osallisuuden käsitteellä siten, että kyse on sekä poliittisesta osallisuudesta eli mahdollisuudesta päättää toiminnasta että sosiaalisesta osallisuudesta eli mahdollisuudesta kokea yhteisön jäsenyyttä (esim. Thomas 2007; Kauppinen & Kiilakoski 2024).

Jatkopohdinnan, miksei myös jatkotutkimuksenkin aiheita, on siinä, miten tulisi reagoida siihen, että ympäristöasiat korreloivat osallisuusväittämien kanssa. Onko se osa nuorten tämän ajan osallisuusajattelua? Vai onko kyse myös siitä, että osallisuutta tukevat tilat ottavat huomioon ympäristöasiat? Tämän komponentin avulla voi tarkastella sitä, kuinka hyvin nuorisotyöntekijöiden käytännöt tukevat toiminnan järjestämistä ja onnistumisen mahdollisuuksien luomista nuorille. Tällaisen työotteen vallitessa analyysin perusteella voisi ajatella, että nuorilla on mahdollisuus myös löytää uusia ystäviä.

V.6. Pääkomponenttianalyysin komponentit nelikentässä

V.6.1. Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin komponentti

Aiemmassa analyysissä hyödynsimme nelikenttää, jonka eri akseleina ovat keskiarvoa suurempi ja vähäisempi kävijämäärä sekä keskiarvoa suurempi tai pienempi myönteisen puheen määrä nuorisotyöstä. Palaamme tähän nelikenttään. Analyysissä tarkastelimme vahvimman komponentin väitteistä muodostetun summamuuttujan jakaumia nelikentän valossa. Tulokset esitetään kuvassa 8.

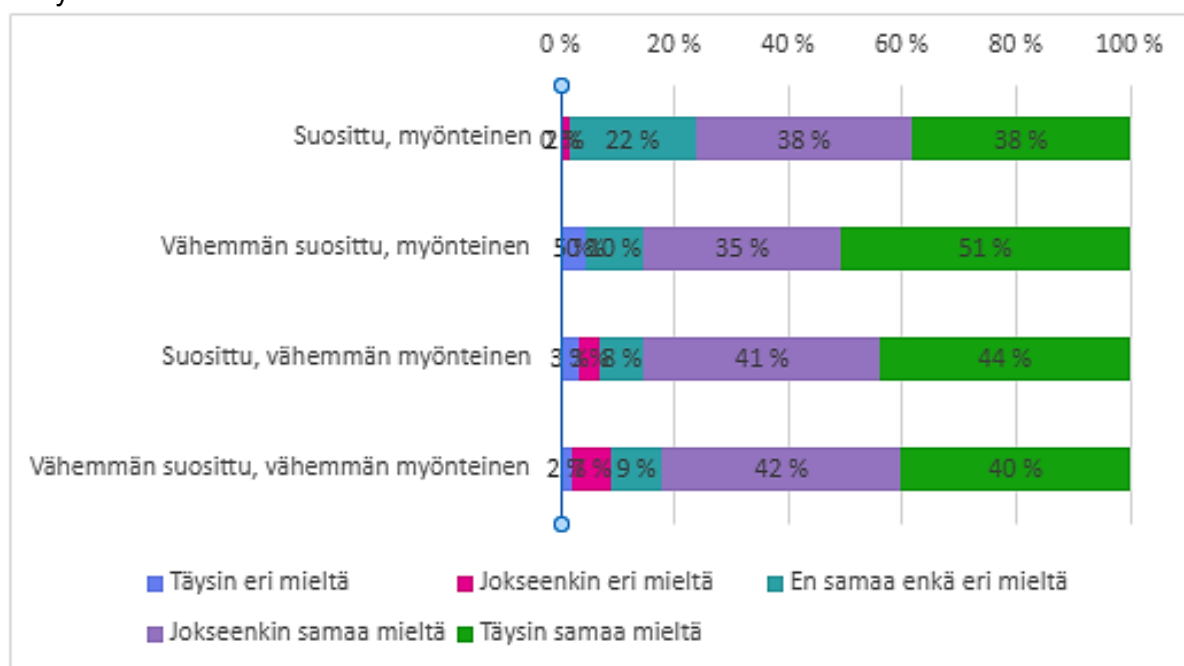

Kuva 8: Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin summamuuttuja nelikentän ryhmien kautta tarkasteltuna

Edellisissä osioissa tarkastellut havainnot näyttävät vahvistuvan pääkomponenttianalyysin kautta. Vähemmän suositussa ja myönteisesti puhutussa ryhmässä summamuuttujan väittämien kanssa on täysin samaa mieltä lähes neljä viidestä (79 %) vastaajasta, suositussa myönteisessä ryhmässä kaksi kolmesta (67 %), suositussa vähemmän myönteisessä reilu puolet (59 %) ja vähemmän suositussa vähemmän myönteisessä ryhmässä alle puolet (44 %). Yhteys ryhmien ja summamuuttujan välillä on tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,01$), joten suosion ja myönteisen puheen nelikenttäajattelu toimii myös väittämistä muodostuneen komponentin kohdalla.

V.6.2. Fyysisten puitteiden ja toiminnan komponentti

Toiseksi vahvimman komponentin tarkastelu nelikentän ryhmien avulla tuottaa kuvassa 9 näkyviä tuloksia.

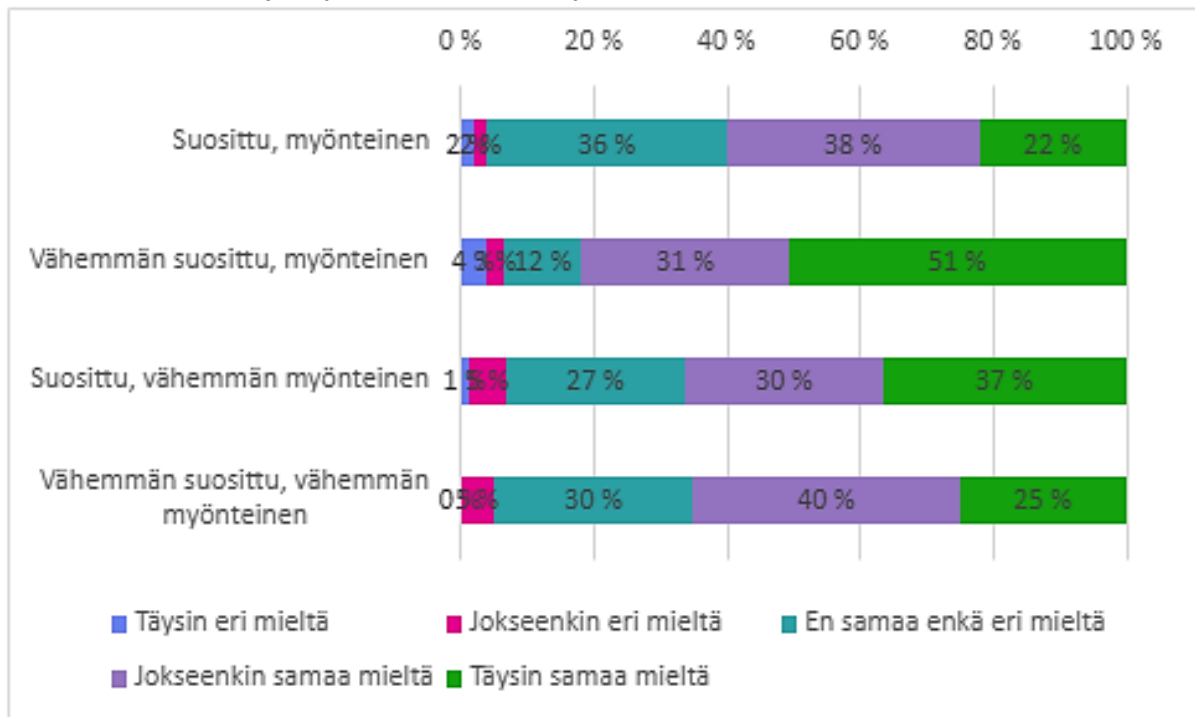

Kuva 9: Fyysisten puitteiden ja toiminnan summamuuttuja nelikentän ryhmien kautta tarkasteltuna

Tämän komponentin väitteistä muodostetun summamuuttujan kanssa täysin samaa mieltä olevien järjestys on hieman erilainen kuin ensimmäisen komponentin. Vähemmän suositussa ja myönteisesti puhutun nuorisotalon ryhmässä 51 prosenttia vastaajista on täysin samaa mieltä, suositussa ja vähemmän myönteisesti puhutussa ryhmässä 44 prosenttia, vähemmän suositussa ja vähemmän myönteisesti puhutussa ryhmässä 40 prosenttia ja suositussa ja myönteisesti puhutussa ryhmässä 38 prosenttia. Erot ovat sen verran pieniä, ettei ryhmien välillä ole tilastollisesti merkitsevää eroa. Tämä siis kertoo siitä, että tilojen materiaaliset perusasiat ovat verrattain samanlaisella ja hyvällä tasolla. Tilastoanalyysin ulkopuolelta voidaan todeta, että kehittämisen kannalta huomiota voi kiinnittää niihin vastaajiin, jotka ovat eri mieltä fyysisiä puitteita koskevista väittämistä. Oman selvityksensä vaatisi se, mitkä tekijät ovat saaneet vastaajan olemaan eri mieltä näiden väittämien kanssa.

V.6.3. Osallisuuden ja henkilökohtaisen kasvun komponentti

Kuvassa 10 näkyy viimeisen komponentin väittämistä muodostetun summamuuttujan jakaumat nelikentän ryhmien mukaisesti jaoteltuna. Täysin samaa mieltä summamuuttujan väittämien kanssa on vähemmän suositussa ja myönteisesti puhutussa ryhmässä 51 prosenttia vastaajista, suositussa ja vähemmän myönteisesti puhutussa 37 prosenttia, vähemmän suositussa ja vähemmän myönteisesti puhutussa 25 prosenttia sekä suositussa ja myönteisesti puhutussa ryhmässä 22 prosenttia. Tässä ristiintaulukoinnissa ryhmien välinen ero on tilastollisesti merkitsevä, ja jälleen aiemman nelikenttäanalyysin tavoin vähemmän suosittu ja myönteisen puheen ryhmä erottuu edukseen.

Kuva 10: Osallisuuden ja henkilökohtaisen kasvun summamuuttuja nelikentän ryhmien kautta tarkasteltuna

V.7. Miksi nuorisotalolla käydään? Nubu-aineiston analyysi

Nubu-kyselyyn lisättiin nuorisotaloilla käymättömyyden syiden selvittämiseksi kysymys siitä, onko nuori käynyt nuorisotalolla viimeksi kuluneen vuoden aikana. Syitä käymiseen tai käymättömyyteen selvitettiin jatkokysymyksillä.

Syyt nuorisotalolla käymiseen esiintymisjärjestyksessä ovat seuraavat. Toteamme tässä, että nämä tulokset liittyvät yhteen luvussa III.2 esittämistämme nuorten käytännöistä. Ne osoittavat, että nuorisotyössä kaverit ja ystävyysuhteet, tekeminen ja mukava henkilökunta ovat vetovoimatekijöitä. Huomiota kannattaa kiinnittää siihen, että aiemmin tiedetyn mukaisesti kaverisuhteiden merkitys on suurin.

- Kaverit ja nuorisotalojen toiminta ovat nuorisotalolla käymisen syitä myös asiakaskyselyssä, joten tulokset ovat samansuuntaiset ja toisiaan tukevat. Avovastauksista muodostettu sanapilvi tuo mukaan myös nuorisotyöntekijöille varmasti itsestään selvän syyn – ruoan. Nuorisotalolla on käyty myös kouluvierailujen ja riparin merkeissä, joten talolla ei käydä pelkästään nuorisotyön itsensä houkuttelemana, mutta ehkä muuta kautta käymisen seurauksena herää myös ajatus nuorisotyön toimintoihin osallistumisesta.

Käymättömyyden syistä neljä syytä erottui muista vaihtoehdoista:

- Minulla ei ole aikaa
- Kaverinikaan eivät käy

- Luovat harrastukset: taide, musiikki, kokkaus, kirjoittaminen, käsityöt, karaoke
- Liikunta ja urheilu: jalkapallo, koripallo, tanssi, kuntosali, sulkapallo, skeittaus, trampoliinit

- Yhteisöllisyys: retket, yönuokkarit, tapahtumat, LAN-turnaukset, festarit
- Tilat ja varustelu: ulkokuntosalit, uimahallit, musiikkistudiot, pelihuoneet, biljardi
- Turvallisuus ja viihtyisyys: valaistus, siisteys, päihteettömyys, valvonta
- Osallisuus ja tasa-arvo: kaikki mukaan, ei syrjintää, aikuisten tuki

Teemojen perässä on listattu esimerkkejä nuorten toiveista kunkin teeman sisällä. Osasta vastauksista näkee, että kaikki nuoret eivät käy nuorisotaloilla tai että he toivovat asioita, joita nuorisotaloilla jo nykyisellään tapahtuu. Osa toiveista koskee myös nuorisotalojen lähiympäristöä, ei niinkään itse nuorisotaloja.

V.8. Henkilökunnan kokemustieto - Miten nuorista puhutaan

Myös henkilökunnan kokemustietoa tarkasteltiin nelikenttäajattelun mukaisesti. Poimimme HeKo-aineistosta nelikentässä mukana olleisiin nuorisotaloihin ja niitä ympäröiviin alueisiin liittyviä mainintoja ja vertasimme niiden lukumääriä sekä kirjoitetun tekstin sävyjä. Alla olevassa luettelossa on eritelty nelikentän neljän luokan mukaisesti työntekijöiden kirjausten aiheita ja niiden tyyliä.

Suosittu tila, josta puhutaan myönteisesti (7 mainintaa)

- Kirjaukset ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, asiallisella kielellä kirjoitettuja.
- Kirjauksissa näkyy huolta nuorten oikeistolaisesta ajatusmaailmasta, päihteiden käytöstä ja levottomasta käytöksestä.
- Nuoria kehdutaan taitavista työhakemuksista ja halusta vaikuttaa asioihin.
- Nuorisotyö on onnistunut tunnettuuden lisäämisessä ja ennaltaehkäisevässä työotteessa.

Vähemmän suosittu tila, josta puhutaan myönteisesti (14 mainintaa)

- Kirjaukset ovat yksityiskohtaisia kuvauksia ilmiöistä ja monipuolisella, pohdiskelevalla sävyllä kirjoitettuja.

- Kirjauksissa näkyy huolta nuorten levottomuudesta, näpistelystä, ruutuajasta ja nikotiinituotteiden käytöstä.
- Nuoria kehuaan toiminnan suunnittelusta, harrastamisesta ja käyttäytymisen parantumisesta.
- Nuorisotyö on onnistunut rakentamaan luottamusta nuorten keskuudessa sekä lisäämään yhteistyötä huoltajien ja muiden aikuisten kanssa.
- Kirjauksissa on myös kehitysideoita nuorisotyön alueellisen kehittämisen eteenpäin viemiseksi.

Suosittu tila, josta puhutaan vähemmän myönteisesti (7 mainintaa)

- Kirjaukset ovat ytimekkäitä ja tyyliään vaihtelevia.
- Kirjauksissa näkyy huolta levottomuudesta, päihteiden käytöstä ja sosiaalisen median vaikutuksesta nuorten käytökseen.
- Nuoria kehuaan kiinnostuksesta vaikuttamiseen.
- Nuorisotyö on onnistunut pelitoiminnassa ja nikotiinituotteiden käytön valistuksessa.

Vähemmän suosittu tila, josta puhutaan vähemmän myönteisesti (11 mainintaa)

- Kirjaukset ovat yleisluonteisia ja tyyliään vaihtelevia.
- Kirjauksissa näkyy huolta nuorten ruokavalioon, nuorisotalon sääntöjen noudattamiseen ja nuorten varallisuuseroihin liittyen.
- Nuoria kehuaan osallisuuden lisääntymisestä, toiminnan järjestämisestä muille nuorille, lisääntyneestä aktiivisuudesta ulkona sekä nuorten ilkeiden vähenemisestä.
- Kirjauksissa toivotaan parempaa yhteistyötä perheiden kanssa.

VI Havaintoja nuorisotaloista

Olemme kevään ja syksyn 2025 aikana käyneet seitsemällä helsinkiläisellä nuorisotalolla, kullakin yhden päivän ajan. Haluamme korostaa, että nuorisotaloilla on päiväkohtaisia eroja kävijämäärissä. Esimerkiksi keväällä lämpimät ilmat saattavat houkutella nuoria viettämään aikaa ulkona. Siksi analyysia ei kannata tai voi lukea kuvauksena yksittäisen nuorisotalon onnistumisesta.

Olemme pyrkineet taustoittamaan edellisissä luvuissa kuvattuja kvantitatiivisia löydöksiä tarkastelemalla, miten nuorten ja nuorisotyön käytännöt yhdistyvät tiloilla. Olemme jaotelleet havainnot kolmeen eri luokkaan ja tulkitsemme niitä tässä luvussa sen perusteella, miten vahvasti nuorisotyön ja nuorten käytännöt kytkeytyvät toisiinsa. Olemme lainanneet käytäntöarkkitehtuuriteoriasta ajatuksen, että käytännöt voivat olla vuorovaikutuksessa keskenään, rinnakkaisia tai toisistaan riippumattomia. Lopuksi pohdimme, millaisia ovat teorian oletamat keskinäisriippuvat käytännöt. Nämä neljä luokkaa olemme poimineet teorian kehittäneen Stephen Kemmisin esitelmästä Jyväskylässä tämän raportin kirjoittamisajankohtana (Kemmis 2025).

VI.1. Käytännöt vuorovaikutuksessa: esimerkkejä siitä, miten nuorisotyön ja nuorten käytännöt kohtaavat

Tähän luokkaan olemme keränneet havaintoja siitä, millä tavoin taitavat nuorisotyöntekijät osaavat kääntää nuorten kiinnostuksen nuorisotyöllisiksi toiminnoiksi.

Ensimmäisenä esimerkkinä nostamme esiin sen, että nuoret harrastavat liikuntaa nuorisotaloilla. Tähän oli mahdollisuus lähes kaikissa nuorisotaloissa, joissa vierailimme, joko liikuntasaleissa tai muissa liikkumiseen soveltuvissa tiloissa. Parhaimmillaan nuoria osallistettiin järjestämään toimintaa – turnauksia tai yksittäisiä pelejä – muille nuorille. Nuoret osallistuivat mielellään myös joukkueiden rakentamiseen, kun tiedossa oli turnaus, johon osallistui myös muiden nuorisotalojen joukkueita. Tämä on esimerkki siitä, miten nuorisotyöntekijät kannustavat toiminnan suunnitteluun nuoria kiinnostavan asian puitteissa ja saavat näin nuorten käytännön (liikunta) yhdistymään nuorisotyölliseen käytäntöön, jossa nuoret toimivat yhdessä ja kantavat vastuuta toteutuksesta.

Nuorisotalojen arjessa pelaaminen on suosittua, päivittäistä ja jatkuvaa. Nuoret pelaavat digitaalisia pelejä keskenään. Nuorisotyöntekijät kertoivat, että vaikka nuoret pelaavat luontevasti pelikonsolilla esimerkiksi Fifaa ja muita pelejä, digipelaamisen kohdalla nuorten innostaminen järjestämään toimintaa muille nuorille vaatii aikaa. Tarvitaan nuorisotyöllinen prosessi, jossa kasvetaan ajatukseen siitä, että pelaamisen yhteydessä voisi tehdä jotakin laajempaa. Muutaman vuoden käymisen jälkeen nuoret alkavat innostua toiminnan järjestämisestä, ja nuorisotyöntekijöille jää tällöin lähinnä toiminnan mahdollistamisen ja palkintojen hankkimisen rooli.

Digitaalisen pelaamisen kohdalla nuorisotyöllinen onnistuminen on helpompaa, jos nuorisotyöntekijällä on digitaaliseen pelaamiseen liittyvää osaamista tai ainakin mielenkiintoa nuorten pelaamisesta kohtaan. Pelaaminen yhdessä työntekijän ja nuoren kanssa mahdollistaa

myös keskustelun ja tätä kautta suhteen rakentamisen nuorisotyöntekijöiden turvallisina aikuisina. Vastaava ilmiötä pystyi havainnoimaan musiikillista erityisosaamista omaavan työntekijän kohdalla. Musiikin tuottamisen ja esitysmahdollisuuksien luomisen kautta syntyy nuoriin monta vuotta kestävä kontakti, joka tuntuu perustuvan luottamukseen. Ohjaaja kertoi, että nuoret tulevat juttelemaan myös muista kuin musiikkiasioista hänen kanssaan, esimerkiksi opiskeluvalinnoista.

Nuorisotyössä sanat ovat työvälineitä, ja keskustelu on yksi keskeinen menetelmä (Kiilakoski 2021). Havainnoimme tilanteen, jossa nuori pohti maailmalla tapahtuvia asioita, ja nuorisotyöntekijä tuki nuorta tiedonhaussa ja ymmärryksen lisäämisessä: Nuori katsoi puhelimelta videoita Gazasta ja ihmetteli, kuinka ihmiset voivat olla toisiaan kohtaan niin pahoja. Nuorisotyöntekijä tunnusti, ettei tiennyt paljoa konfliktin taustoista, mutta ehdotti aiheeseen tutustumista yhdessä nuoren kanssa.

Nuori ja nuorisotyöntekijä käyttivät aikaa alueen historiaan tutustuen ja keskustelivat samalla kansojen ja maiden monimutkaisista suhteista sekä siitä, kuinka myös maailmantalous vaikuttaa niihin. Tätä voi tarkastella paitsi esimerkkinä taitavasta yksittäisen nuoren kohtaamisesta, myös siitä näkökulmasta, että nuorisotyössä oppiminen tapahtuu nuoren oman motivaation varassa ja voi siksi tuottaa tuloksia verrattain nopeasti (oppimisesta ks. Kiilakoski & Kauppinen 2021).

Toisessa esimerkissä nuori oli kiinnostunut graffititaiteesta, ja nuorisotyöntekijä osoitti kiinnostusta nuoren luovaa prosessia kohtaan. Nuorisotalon lähellä oleva muuri, johon nuoret olivat maalanneet muraalin, oli sotkettu kesän aikana. Nuorisotalolla käyvä nuori alkoi läksyjen tekemisen jälkeen luonnostella uutta maalausta, ja nuorisotyöntekijä kommentoi suunnitelmia ja luonnosta työn ohessa. Rennossa tilanteessa nuori ja työntekijä keskustelivat myös muista asioista, ja nuoren luonnos eteni siihen pisteeseen, että hän oli valmis esittelemään sen kolmelle muulle nuorelle, jotka halusivat osallistua maalausprojektiin. Keskustelun myötä taiteellinen prosessi eteni, ja sen ohessa keskusteltiin opiskelusta ja elämästä laajemminkin.

Kolmannessa esimerkissä nuoret kokkasivat pizzaa keittiössä. Kaksi poikaa teki pizzaa yhdessä, ja toinen opetti toiselle taikinan käsittelyä. Opetettavan roolissa oleva nuori otti nopeasti kuvan toisesta Snapchatiin, ja toinen reagoi liioitellun dramaattisesti ja sanoi, ettei saa kuvata ilman lupaa. Kuvan ottanut ihmetteli kommenttia, koska he kuvaavat toisiaan jatkuvasti. Kuvattava nuori vastasi: *“Mut nyt ollaan nutalla, täällä ei saa kuvata ilman lupaa.”* Tämä on esimerkki siitä, miten säännöt luovat turvallista tilaa ilman, että syntyy kontrollin tunnetta.

Siirrymme nyt yksittäisten tilanteiden kuvauksesta yleisempiin näkökulmiin. Havainnoista voi johtaa seuraavanlaisia päätelmiä käytäntöjen kohtaamisesta:

Parhaiten käytännöt kohtasivat, jos nuorisotyöntekijä oli kiinnostunut samoista asioista kuin nuoret ja hänellä oli niihin liittyvää osaamista. Jos nuorisotyöntekijä oli kiinnostunut jalkapallosta, nuorten osallistaminen toiminnan järjestämiseen oli luontevaa. Digitaalisen pelaamisen kohdalla nuorten osallistaminen kesti kauemmin, jos työntekijällä ei ollut aiheeseen liittyvää osaamista eikä pelaamisesta puhuttu nuorten kanssa. Helsingissä on verrattain monta ohjaajaa nuorisotaloilla, mikä mahdollistaa erilaisten osaamisten yhdistämisen. Tätä voi pitää yhtenä ehtona sille, että nuorisotyön ja nuorten käytännöt voivat

kohdata. Työntekijällä on oltava ainakin perustason ymmärrys käytännöstä, jotta sitä voidaan hyödyntää nuorisotyössä.

Havaitsimme myös tilanteita, joissa nuorten keskinäinen toiminta tarjosi paljon mahdollisuuksia nuorisotyöllisten tavoitteiden toteuttamiseen, mutta näihin mahdollisuuksiin ei aina tartuttu. Tämä herättää kysymyksen, pitäisikö tällaisiin tilanteisiin tarttua yhteisen pohdinnan, case-esimerkkien tai ohjauksen keinoin.

Nuorisotalo on tila nuorille, mutta nuorisotyöntekijät rajaavat tilan toimintaa niin, että se on turvallista ja vastaa nuorisotyön arvoja. Tätä voi pitää nuorisotyöllisesti keskeisenä tilan rakentamisena. Myös nuoret muokkaavat käytäntöjään tullessaan nuorisotalolle. Kielenkäyttöä, tekemistä ja sosiaalisen median alustojen roolia vuorovaikutuksessa muutetaan, jotta ristiriitatilanteita nuorisotyöntekijöiden käytäntöjen kanssa ei syntyisi. Hetken huumassa tämä muokkaaminen joskus unohtuu, ja nuoret rikkovat nuorisotalon sääntöjä. Myönteisellä otteella tilanteet saadaan kuitenkin palautettua sellaisiksi, jotka sopivat nuorisotalon arkeen.

VI.1.1. Käytännöt leviävät ammattikunnasta toiseen

Vaikka painopisteemme on nuorten ja nuorisotyön käytäntöjen yhteyksissä, haluamme lyhyesti tuoda esiin myös sen, että aihetta voi tarkastella siitä näkökulmasta, miten muiden ammattikuntien käytännöt vaikuttavat nuorisotyöhön ja miten nuorisotyö puolestaan vaikuttaa muihin ammattikuntiin. Erityisesti fyysisesti samoissa tiloissa tai lähellä toimittaessa eri ammattikuntien väliset käytännöt muuttuvat ja muokkautuvat ammattilaisten ollessa vuorovaikutuksessa arjessa. Alun kitkaisista tilanteista siirrytään usein kompromisseihin, joissa molempien ammattikuntien käytännöt lähenevät toisiaan.

Esimerkkinä voidaan mainita nuorisotalo, joka sijaitsee koulun yhteydessä. Yhteistyötä koulun työntekijöiden kanssa kehuttiin etenkin kouluvalmentajien osalta, ja yhteistyöstä on muodostunut siltä nuorisotyöntekijöiden ja muun koulun henkilökunnan välille. Alkuvaiheessa esiintyneestä käytäntöjen törmäyksestä on siirrytty käytäntöjen lähentymiseen ja keskusteluyhteyden paranemiseen.

Esimerkiksi eräs nuorisotalolla käyvä nuori käy välillä purkamassa väsymystään nuorisotalolla sen jälkeen, kun koulupäivä on ollut haastava. Koulun henkilökunta kertoo nuorisotyöntekijöille, jos päivä ei ole sujunut koulussa hyvin, jolloin nuorisotyöntekijät voivat valmistautua nuoren huonoon päivään. Käytännöt alkavat lähentyä ja yhteisiä linkkejä löytyy. Käytäntöarkkitehtuuriteorian mukaan tällaiset kytkökset perustuvat paitsi puhumiseen ja sitä kautta syntyvään ammatilliseen ymmärrykseen, myös yhteiseen tekemiseen ja fyysiseen läheisyyteen.

Toisessa esimerkissä nuorisotalo sijaitsee kirjaston yhteydessä kauppakeskuksessa. Työntekijöiden kertoman mukaan kirjaston ja nuorisotyöntekijöiden välinen keskustelu nuorten käytöksestä on ollut aktiivista. Alussa kirjaston työntekijät toivoivat nuorisotyöntekijöiltä kontrolloivampaa otetta myös kirjaston puolella. Ajan myötä kirjaston työntekijät alkoivat omaksua nuorisotyöntekijöiden keskustelemaa työtettä, ja vuorovaikutus

nuorten kanssa parani. Nuorisotyöntekijät puolestaan lisäsivät hieman kontrollia nuorisotalon puolella, jotta talon ilmapiiri lähestyi kirjaston rauhallisempaa ilmapiiriä.

VI.2. Toisistaan riippumattomat käytännöt: Esimerkkejä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden rinnakkaisista käytännöistä, jotka kohtaavat vain ohimennen tai kevyesti

Nuorisotalojen luonteeseen kuuluu tilan tarjoaminen nuorille ja nuorten omaehtoisen toiminnan tukeminen. Näin osa toiminnoista on sellaisia, että ne näyttävät toisistaan riippumattomilta yhden, yksittäisen illan perusteella. Toisaalta voi myös kysyä, onko osa yhteenliittymättömistä käytännöistä sellaisia, että ne avaisivat mahdollisuuden vahvemmalle nuorisotyölliselle otteelle.

Nuorille tarjotaan tiloja oleskelulle ja mielekkäälle tekemiselle, ja tämä näkyi seuraavissa havainnoimissamme esimerkeissä.

Nuoret tulivat nuorisotalolle viettämään aikaa keskenään. Nuorten saapuessa talolle nuorisotyöntekijä ojensi avaimet panttia vastaan nuorten oleskeluun tarkoitettuun huoneeseen, ja illan päätteeksi nuori toi avaimet työntekijälle ja sai pantin takaisin. Tilanteesta huomasi, että tämä toistui usein, ja nuorisotyöntekijä naurahti tilanteen jälkeen, ettei tässä kenenkään tarvitse enää sanoa mitään. Tuttujen nuorten kanssa on syntynyt yhteinen käsitys siitä, mitä tiloilla tehdään. Näin heillä on mahdollisuus käyttää tiloja keskenään.

Nuorisotalolla oli monta lukittua huonetta, joihin päästettiin panttia vastaan 3–4 nuorta per huone. Nuorisotyöntekijät rajoittivat nuorten määrää huoneissa pitääkseen ne rauhallisina ja puuttuivat tilanteeseen, jos huone muuttui levottomaksi tai sinne pyrki liikaa nuoria. Tilanteen säilyessä rauhallisena nuoret saivat olla huoneessa muilta nuorilta lukitun oven takana keskenään pitkiäkin aikoja.

Nuorisotalojen pelikonsoleille pääsi pelaamaan panttia vastaan, ja nuoret pelasivat keskenään, jos mitään ongelmaa ei syntynyt. Jos konsolilla esiintyi levotonta käyttäytymistä tai pelivuorojen kanssa tuli ongelmia, nuorisotyöntekijä puuttui tilanteeseen. Jos pelivuorot vaihtuivat sujuvasti, kukaan nuori ei tullut kertomaan ongelmista, ja pelaaminen sujui rauhallisesti, nuoret saivat pelata konsolilla keskenään.

Panttijärjestelmä toimi nuorisotyön käytäntönä, jonka avulla hallinnoitiin nuorten pääsyä eri tiloihin ja pelikonsolin käyttöä. Nuorten käytäntö oleskelun, musiikkihuoneessa soittamisen tai digitaalisen pelaamisen kohdalla toteutui vain, jos se vastasi nuorisotyön käytäntöä pantin muodossa.

Nuorisotaloilla järjestettiin toimintaa nuorille erilaisten tapahtumien, retkien ja nuorisotaloilla toteutettavien kilpailujen muodossa. Nuorisotyöntekijöiltä kysyttäessä toiminnot olivat joko perinteisiä tai heidän omista ajatuksistaan syntyneitä. Nuoria värvättiin aktiivisesti toimintoihin mukaan.

Edellisissä esimerkeissä nuorisotyön käytäntöjen kytkös nuorten käytäntöihin on ainakin ajallisesti ohut, ja valtaosan ajasta nuoret viettävät keskenään. Näissä on kyse tilojen tarjoamisesta nuorille ja positiivisesti tulkiten nuorten itsenäisen tilan kunnioittamisesta. Huomiot eivät siis niinkään ole kritiikkiä, vaan toteamusta siitä, että tiloja tarjottaessa nuorisotyön käytänteet eivät ole vahvassa välittömässä kytköksessä nuoriin. Välillisesti nuorisotyön ja nuorisopolitiikan käytänteet kuitenkin mahdollistavat sen, että nuoret voivat näitä tiloja käyttää.

On makuasia, miten kurin ja kontrollin käytäntöjä kutsutaan. Ne ovat osa tilojen rakentamista. Ajatuksemme tässä on, että olemme luokitelleet osan kurin ja kontrollin käytänteistä luokkaan toisistaan riippumattomista käytännöistä silloin, kun niihin ei liity vahvoja muita nuorisotyön käytäntöjä. Hahmotuksemme on, että pelkkä kuri ja kontrolli ei ole nuorisotyötä, mutta niiden kytkeminen osaksi muita nuorisotyön toimintoja on.

Kontrollin käytännöt vaihtelivat nuorisotaloittain. Joillain taloilla juoksemisesta, kiroilusta ja muista nuorille ominaisista hetkessä elämisen merkeistä jaettiin jäähdyä 15 minuutista koko iltaan, ja toisilla nuorisotaloilla nuorten käytökseen ei juurikaan puututtu, ellei joku nuorista tullut suoraan nuorisotyöntekijän luokse kertomaan muiden huonosta käytöksestä. Vierailujen perusteella emme pysty analysoimaan, miten kuri vaikuttaa kävijämääriin. Vaikutelmamme kuitenkin on, että vahva kontrolli oli yhteydessä vähäisempään nuorten määrään, ja taas sallivampi ilmapiiri useampiin nuoriin.

VI.3. Itsenäiset käytännöt.

Käytäntöarkkitehtuuriteoriassa esitetään, että samassa tilassa toimivat käytännöt voivat olla täysin itsenäisiä, ilman vuorovaikutusta keskenään. Voiko nuorisotalolla ylipäänsä olla tällaisia käytäntöjä? Ehkä silloin, kun nuoret toimivat suljettujen ovien takana. Selkein esimerkki tästä olisi bänditilojen käyttö, jonne nuoret tulivat omatoimisesti nuorisotalolle ja poistuivat sieltä vuoron päätyttyä. Toisaalta nuorisotyön tukitoimet, kuten kaupassa käynnit tai kirjaukset aikana, jolloin nuoria ei ole paikalla, ovat esimerkkejä nuorisotyön itsenäisistä käytännöistä.

VI.4. Keskinäisriippuvaiset käytännöt

Käytännöt voivat olla tekemisissä keskenään tavalla, joka tuottaa jotakin aidosti uutta. Voi tapahtua oppimista, mutta se voi olla myös uusien sosiaalisten suhteiden rakentamista. Nuorisotyössä tällaisia ovat esimerkiksi toimivat osallisuuskäytännöt: näissä nuorisotyön tukitoimet mahdollistavat sen, että nuorten halu osallistua pääsee aivan uusille tasoille. Keskinäisriippuvaisissa käytännöissä syntyy tilanteita, joissa nuorisotyö ei pelkästään tue tai seuraa nuorten toimintaa, vaan yhteinen tekeminen luo uudenlaisen yhteisön muodon. Tällaista voi tapahtua esimerkiksi silloin, kun nuoret ottavat vastuuta toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, ja nuorisotyöntekijät tarjoavat siihen rakenteellista ja emotionaalista tukea. Näissä tilanteissa nuorten ja nuorisotyöntekijöiden käytännöt eivät

ainoastaan kohtaa, vaan ne sulautuvat toisiinsa tavalla, joka tuottaa yhteisiä merkityksiä ja kokemuksia.

Näitä tilanteita voidaan pitää nuorisotyön ideaalin mukaisina: ne ilmentävät luottamusta, osallisuutta ja yhteisöllistä oppimista. Niissä nuoret eivät ole pelkästään osallistujia tai kohteita, vaan aktiivisia toimijoita, joiden aloitteet muokkaavat koko yhteistä käytäntöä.

VII Nostoja ja kehittämisen kohteita

Olemme tässä raportissa analysoineet Helsingin kaupungin käytössä olevia kyselyjä sekä havainnoineet eri nuorisotaloja yhden päivän ja illan aikana. Uutena kysymyksenä kyselyaineistoon lisättiin väittämä siitä, puhutaanko nuorisotaloista myönteisesti. Tämä mahdollisti sen, että olemme voineet tarkastella, mitä yhteyksiä myönteisellä puhekulttuurilla on kävijämääriin. Oletuksemme oli, että yhteys ei ole suoraviivainen. Toisin sanoen lähdimme tutkimaan, voiko nuorisotaloja jakaa neljään eri kategoriaan sen perusteella, miten ne sijoittuvat akselille keskiarvoa enemmän kävijöitä / keskiarvoa vähemmän kävijöitä sekä keskiarvoa positiivisempi puhe nuorisotaloista / keskiarvoa vähemmän positiivinen puhe nuorisotaloista. Tuloksemme osoittavat, että osa Helsingin kaupungin nuorisotaloista jakautuu tähän nelikenttään. Vielä olennaisempaa kuitenkin on, että näin luokiteltuja tiloja tutkimalla voidaan osoittaa eroja niiden välillä.

1. Nuorisotaloista myönteisesti puhuminen näyttää yhtäältä osoittavan eli indikoivan nuorisotalojen laadukasta toimintaa, ja toisaalta sen yhdistäminen kävijämääriin antaa rikkaamman kuvan nuorisotalojen toiminnasta.

Ehdotamme, että kysymys nuorisotaloista myönteisesti puhumisesta vakiinnutetaan nuorilta kysyttäväksi ja sen kehittymistä seurataan. Pidämme perusteltuna, että nuorisotaloista puhuminen otetaan myös yhdeksi kehittämisen kohteeksi vahvistamalla käytäntöjä, jotka tuottavat myönteistä puhetta (olkoonkin, että tällaisten käytäntöjen selvittäminen vaatinee lisää kehittämistä ja/tai kehittävää tutkimusta).

2. Selvityksessä on lähdetty siitä, että nuorisotyön ideaalitalanteessa nuorisotyön käytännöt ja nuorten käytännöt tai toimintatavat ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Tällöin nuoret voivat tehdä itselleen mieluisia asioita, ja ohjaajat osaavat hyödyntää näitä asioita osana nuorisotyötään. Erityisesti nuorisotalovierailuilla osoittautui, ettei näin aina ole.

Ehdotamme, että laaditaan strategia sille, miten nuorisotyön käytäntöjä ja nuorten käytäntöjä saadaan yhdistettyä. Tämän voi tehdä joko yleisenä strategisena linjauksena tai vaikkapa hyviä käytäntöjä jalkauttamalla esimerkiksi työkierron tai työvierailujen keinoin.

3. Nuorisotaloilla on tärkeää myös oleilun mahdollistaminen ilman, että on pakko tehdä mitään. Tätä on kutsuttu esimerkiksi nuorisotalojen turvapaikkatehtäväksi (Jeffs & Smith 2010, 5). Tällä viitataan siihen, että nuorisotaloilla on tehtävänsä olla vapaa-

ajan vapauden saareke suoritussyhteiskunnan keskellä. Tämän nuorille kuuluvan vapauden vaaliminen on yksi osa laadukasta nuorisotyötä. Toisaalta pitkälle vietyinä tämä tarkoittaa nuorisotiloilla sitä, että ohjauksellisen tai kasvattavan nuorisotyön sijaan nuoret saavat olla melko itsenäisesti ilman ohjaajien kontakteja silloinkin, kun ulkopuolisen tarkkailijan silmiin avautuisi paikkoja kohdata nuoria tai toisin ilmaisten tukea nuorten vertaissuhteita tai suhteita ohjaajaan.

Ehdotamme, että Helsingissä mietitään, miten tukea tähän liittyvää osaamista. Nuorten keskinäisen toiminnan mahdollistaminen on osa laadukasta nuorisotyötä, ja siksi olennaista on kyky erottaa, milloin avautuu paikkoja nuorisotyölliselle kohtaamiselle. Tämän osaamisen vahvistaminen vaatii keskustelua, ajatusten vaihtoa ja mahdollisesti osaamisen kehittämistä koulutusten keinoin.

4. Nuorisotalojen tai laajemmin nuorisotyön tehtävä on luoda tiloja, joissa nuoret voivat tavata vertaisiaan. Josephine Brew'n klassisen ajatuksen mukaan nuorisotyö yhdistää sosiaalisen kanssakäymisen, vapaa-ajan ja kasvatuksen samaan paikkaan (Müller 2006). Tämä yhdessäolon, vapaaehtoisuuden ja kasvatuksellisuuden yhdistelmä muovaa nuorisotyön erityistä luonnetta. Toisinaan kuria ja kontrollia tarvitaan tilojen luomiseen. Havainnoimillamme tiloilla kurin ja kontrollin määrä vaihteli tilasta toiseen, joskus jopa tilojen sisällä. Toisinaan työntekijöiden aikaa kului kurinpitoon.

Ehdotamme, että kurin ja kontrollin ulottuvuutta pyritään yhtenäistämään. Lisäksi olisi hyvä miettiä, milloin kurinpito vie liikaa tilaa varsinaisilta nuorisotyöllisiltä käytännöiltä tai rajoittaa talolla käyvien nuorten määrää.

5. Näiden lisäksi teimme pääkomponenttianalyysin nuorten vastauksista. Tällä tilastollisella menetelmällä voidaan tarkastella, mitkä vastaukset ovat yhteydessä keskenään. Näin saadaan tiivistettyä informaatiota yleisempiin luokkiin. Tämän analyysin perusteella löysimme seuraavat luokat: turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri; fyysiset puitteet ja toiminnan käytännöt; sekä osallisuus ja henkilökohtainen kasvu.

Ehdotamme, että jatkossa kyselytuloksia raportoitaessa kysymykset luokitellaan näiden kolmen ryhmän alle. Halutessaan niistä on myös mahdollista laskea joko keskiarvoja tai summamuuttujia, jotta toisiinsa liittyviä väittämiä on helpompi analysoida. Näin voidaan seurata talojen kehitystä ajassa.

Lähteet

Forkby, Torbjörn & Kiilakoski, Tomi (2014) Building capacity in youth work. Perspective and practice in youth clubs in Finland and Sweden. *Youth & Policy* 112, 1–17.

Gretschel, Anu (2011) *Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma*. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus, julkaisuja 3/2011 & Helsinki: Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 41.

Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) Tilasto-osio. Teoksessa Konsta Happonen, Konsta & Tomi Kiilakoski (toim.) *Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024*. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 78, Helsinki: Valtion Nuorisoneuvosto, julkaisuja 251, Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–156.

Heikkinen, Hannu & Kiilakoski, Tomi & Kaukko, Mervi & Kemmis, Stephen (2023) Miten muuttaa käytäntöjä ihmisen ja luonnon kannalta kestäviksi? Ekososiaalinen sivistys käytäntöarkkitehtuuriteorian valossa. *Kasvatus* 54(1), 64–76

Hoikkala, Tommi & Paju, Petri (2013) *Apina pulpetissa*. Helsinki: Gaudeamus.

Itkonen, Terho (1992) Käytäntö koostuu käytänteistä. *Kielikello* 2/1992. <https://kielikello.fi/kaytanto-koostuu-kaytanteista/> (Viitattu 3.11.2025.)

Kanuuna (2024) Kolme vuotta kyselyä. Saatavilla: <https://nuorisokanuuna.fi/fi/materiaalipankki/arviointipaketti?changed=all> (viitattu 31.10.2025).

Kauppinen, Eila & Kiilakoski Tomi (2024) ”Osallisuuden kokemus ja se toiminta siellä arjessa.” Nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä osallisuuden merkityksestä omassa työssään. Teoksessa Antti Kivijärvi & Eila Kauppinen & Tomi Kiilakoski (toim.)(2024) *Poikkeusoloista uuden kynnykselle. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023* Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 249, pp. 145–162.

Kauppinen, Eila, Kiilakoski, Tomi & Lahtinen, Jenni (2020) Nuorisotyötä koronan aikaan. Näkökulma 67. Nuorisotutkimusseura ry. / Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma67> (Viitattu 3.11.2025.)

Kemmis, Stephen (2009) Understanding professional practice: a synoptic framework. Teoksessa Green B. (toim.), *Understanding and researching professional practice*. Rotterdam/Taipei: Sense, 19-38

Kemmis, Stephen, Wilksinson, Jane, Edwards-Groves, Christine, Hardy, Ian, Grootenboer, Peter & Bristol, Laurette (2014) *Changing practices, changing education*. New York: Springer.

Kemmis Stephen and Edwards-Groves Cristine (2018) *Understanding education: history, politics and practice*. Singapor: Springer.

Kemmis, Stephen (2025) *Wisdom, practice and praxis*. Esitelmä Jyväskylän yliopistolla 28.8.2025. Tallenne katsottavissa osoitteesta <https://www.jyu.fi/fi/tapahtumat/wisdom-cafe-seminaari-mita-viisaus-on-voiko-sita-opettaa> (Viitattu 4.11.2025.)

Kiilakoski, Tomi (2013) Nuorisotyön opetussuunnitelma: nuorisotyö kasvatuksellisen prosessina. *Nuorisotutkimus* 31(3), 20-39.

Kiilakoski, Tomi (2021) Tullakseen aikuiseksi on ensin saatava olla nuori. Teoksessa Tommi Hoikkala (toim.) *Mitä Jyväskylä tarkoittaa*. Nuorisotyön yhteisötietokirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 234, 332-358.

Kiilakoski, Tomi (2024) Practice architectures revisited. Youth Partnership. Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the field of youth. <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261815/Practice%20architectures%20revisited.pdf/e1d16254-2fd6-434f-5e02-612948cadfc0?t=1742294585970> (Viitattu 3.11.2025.)

Kiilakoski, Tomi & Kauppinen Eila (2021) Oppiminen nuorisotyössä. Kiistanalainen käsite käytännössä. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* vol 22, 85–111. <https://doi.org/10.30675/sa.102979>

Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (2015). Youth Clubs as Spaces of Non-Formal Learning: Professional Idealism Meets Experienced Spatiality of Young People in Finland. *Studies in Continuing Education* 37(1), 47–61.

Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Kauppinen, Eila (2025) It's About Relations: Goals and Limitations of School-Based Youth Work in Finland. *Nordic Journal of Pedagogy and Critique* 11(2). <https://doi.org/10.23865/ntpk.v11.6290>

Kiilakoski, Tomi & Lanas, Maija (2022) Kahden kehän koulu. Teoksessa Maija Lanas & Tomi Kiilakoski (toim.) *Häiriö? Näkökulmia työrauhan säröihin koulussa*. Tampere: Vastapaino, 151– 174.

Kivijärvi, Antti (2015) *Etnisyyden merkityksiä nuorten vertaissuhteissa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 162.

Müller, Burkhard (2006). Similarities and links between early childhood education and informal education in youth work for adolescents. *European Early Childhood Education Research Journal* 14(2), 21–33. <https://doi.org/10.1080/13502930285209891>

Ord, Jon (2016) *Youth Work Process, Product and Practice*. New York: Routledge.

Perho, Sini (2010) *Rasistisuus nuorten yhteisöissä. Tutkimus vuosituhaten vaihteen Joensuusta*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 103.

Rauas, Minna (2024) Voimavaroja ja vaatimuksia. Nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä nuorten vaikutuksesta ammatilliseen työhyvinvointiin. *Sosiaalipedagogiikka* Vol 25, 95-127.

Schultz, Cristoffer (2025) Recognition in Pedagogical Practice With Young People as a Prerequisite for Well-Being in Youth. *Nordic Journal of Pedagogy and Critique* 11(2). <https://doi.org/10.23865/ntpk.v11.6218>

de St Croix, Tania & Doherty, Louise (2023) 'It's a great place to find where you belong': creating, curating and valuing place and space in open youth work. *Children's Geographies* 21(6), 1029-1043. DOI: 10.1080/14733285.2023.2171770

Syrjäläinen, Eija & Jukarainen, Pirjo & Kiilakoski, Tomi & Yrjänäinen, Sari (2015) Koettu turvallisuus lukiossa. *Nuorisotutkimus* 33(3-4), 20–36.

Thomas, Nigel (2007) Towards a Theory of Children's Participation. *International Journal of Children's Rights*. Vol. 15(2007), 199–218.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2013) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Villa, Carmen (2024) The effects of youth clubs on education and crime. University of Warwick. https://warwick.ac.uk/fac/soc/economics/staff/cvillallera/carmenvilla-jmp_compressed.pdf (Viitattu 3.11.2025.)

Williamson, Howard (2017) Winning space, building bridges – what youth work is all about. Teoksessa Hanjo Schildt, Nuala Connolly, Francine Labadie, Jan Vanhee & Howard Williamson (toim.) *Thinking seriously about youth work and how to prepare people to do it*. Youth Knowledge #20, Council of Europe and European Commission, 15-26.